

Wydano z dubletów
Dibl. Publ. m. et. W-wy

Należność pocztowa opłacona ryczałtem.

Cena numeru 1 złoty.

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Rok XIV.

WARSZAWA, 27 LISTOPADA 1932 R.

Nr. 48

DOKOMPLETOWANE DRUKI I URZĄDZENIA MELDUNKOWE.

Wzór 1	zgłoszenie zamieszkania	100 sztuk	Zł. 0.90	Wzór 11a	Arkusze zbiorczy do ankiety A. wzór 11	100 sztuk	Zł. 2.25
.. 2	.. zmiany miejsca zamieszkania	.. ..	1.10	.. 12	Ankieta B	100 ..	0.90
.. 3	karta zameldowania	.. ..	1.—	.. 13	Karta zameldowania dla hoteli (Dz. U. P. P. 20. V. 31 r. Nr. 47 poz. 409)	100 sztuk	1.—
.. 4	.. wymeldowania	.. ..	1.10	.. 14	Karta wymeldowania	100 ..	1.20
.. 3a	Karta zameldow. dla cudzoziemców	.. ..	1.10	.. A.	Dowód zmiany miejsca zamieszkania	100 ark.	4.50
.. 4a	Karta wymeldow. ..	.. ..	1.20	.. B.	Dowód zamieszkania	100 sztuk	2.40
.. 5	Karta meldunkowa dla osób podleg. powsz. obow. wojskowemu	.. ..	0.80	.. C.	Zawiadomienie	100 ..	2.40
.. 6	Rejestr mieszkańców luźne arkusze	.. arkuszy	20.—	.. D.	Zawiadomienie pół arkusza	100 ..	2.25
.. 6a	Skorowidz do rejestru mieszkańców (okólnik M. S. W. Nr. 65 25. IV. - 31 r. poz. 13)	.. ..	11.—	.. E.	Ponaglenie pół arkusza	100 ..	2.25
.. 7	Karta rodzinna	.. sztuk	10.—	Domowe księgi meldunkowe § 2 Instr. M. S. W. po	15 ark. 30 kart	..	2.—
.. 8	Rejestr osób przyb. do gminy (luźne ark.)	.. arkuszy	6.—	.. 25	.. 50 ..	..	3.—
	W stanie zbroszurowanym 24 ark.	1 zeszyt	2.—	.. 50	.. 100 ..	..	4.95
	w formie księgi oprawn. w płótno 50 ark. (100 kart)	..	7.90	.. 100	.. 200 ..	..	8.50
	75 ..	150 ..	10.50	.. zeszyt 12	.. 24 karty	..	1.20
	100 ..	200 ..	13.50	Koperta do dokumentów metrykalnych i innych	za 100 sztuk	..	8.50
	125 ..	250 ..	15.50				
	150 ..	300 ..	17.50				
.. 8a	Rejestr dla osób opuszcz. gm. (luźne ark.)	100 ark.	6.—				
	w formie zbroszurowanej	24 arkusze 1 zeszyt	2.—				
	Księga oprawn. w płótno po	50 ark. 100 kart	7.90				
	75 ..	150 ..	10.50				
	100 ..	200 ..	13.50				
	125 ..	250 ..	15.50				
	150 ..	300 ..	17.50				
UWAGA:	Wszystkie księgi oprawn. wzoru 8 i 8a, jak wyżej podano, oprawn. nie w płótno ale w papier, imitację płótna, 1 zł. taniej na każdym egzemplarzu.						
Wzór 9	Rejestr domów luźne arkusze	100 arkuszy	Zł. 4.50				
	zbroszurowane 12 arkuszy w jeden zeszyt	..	0.80				
	w formie księgi oprawn. po	25 ark. (50 kart)	3.—				
	50 ..	100 ..	4.50				
	75 ..	150 ..	6.—				
	100 ..	200 ..	8.25				
Wzór 10	Hotelowa książka meldunk. 50 ark. 100 kart	..	4.50				
.. 10	.. .. 100 .. 200 ..	..	8.25				
.. 10a	Lista osób przebywających 100 sztuk	..	2.25				
.. 11	Ankieta A 100 sztuk	..	0.80				

DODATKOWE WZORY.

Wzór Nr. 1	Poświadczenie zamieszkania po 100 szt.	..	zł. 3.40
	Obliczenia ruchu ludności pomiędzy Polską, a innymi państwami za 100 sztuk	..	zł. 2.40
Wzór Z 101	Zapotrzebowanie (Zapotrzebowanie wyciągu z ksiąg ludności oraz dokumentów metrykalnych) luźne arkusze po 100 sztuk	..	zł. 2.40
Wzór Z 103	Wezwanie (w sprawie osobistego stawiennictwa w gminie) w blokach po 100 sztuk	..	zł. 2.—
Wzór Z 104	Zapotrzebowanie (dokumentów metrykalnych) luźne arkusze po 100 sztuk	..	zł. 2.40
Wzór Z 105	Wypis z aktu urodzenia w blokach po 100 sztuk	..	zł. 2.20
Wzór Z 106	Wypis z aktu ślubu w blokach po 100 sztuk	..	zł. 2.50
Wzór Z 107	Wypis z aktu śmierci w blokach po 100 sztuk	..	zł. 2.20

Kazimierz Szczepański.	Ankieta rejestracyjna ludności i wskazówki w jej przeprowadzeniu	1 egz. Zł.	0.30
B. Brodowski.	„Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce”	1 egz. ..	6.50
K. Tokarski.	„Wskazówki dla meldujących się”	1	0.60
	Kartoteka pojedyncza bez zamknięcia	1 sztuka	8.—
	Kartoteka podwójna dla wzorów 1, 2, 3, 4, 3a, 4a, 11, 12, 13 i 14	..	16.—
	Kartoteka do karty rodzinnej (wzór 7) i dok. metryk. na 1500 kart	..	35.—
	Palec gumowy	1 sztuka	0.65

Do cen podanych doliczamy faktyczne koszty ekspedycji i porta.

Zamówienia kierować pod adresem:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o. w Warszawie, Warszawa, ul. Śto-Krzyska 13.

CENTRALA WĘGLOWA

BIELSKO — ŚLĄSK
UL. JAGIELLOŃSKA 9.Dostawa węgla i koksu dla Urzędów
Państwowych i Komunalnych oraz
Instytucji SpołecznychPO ORYGINALNYCH CENACH
KOPALNIANYCH.

Z A D A C Ć O F E R T Y.

Kupujcie wyroby krajowe!

Ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr. 60 prawo o wykroczeniach wchodzi w życie już 1 września 1932 r. Wspomniane prawo, stanowiące kodyfikację wykroczeń objętych dotąd dzielnicowymi Kodeksami Karnymi, oddaje orzecznictwo karne w sprawach wykroczeń władzom administracyjnym. Prawo to, będąc zbudowane na wzór Kodeksu Karnego, będzie wymagało całego szeregu instrukcyj, okólników, a może nawet pewnego przeszkolenia referentów karnych.

Niezbędny w tej mierze „Podręcznik prawa o wykroczeniach, wraz z postępowaniem karnem administracyjnym”, opracowany szczegółowo przez T. Jankowskiego, delegata Min. Spraw Wewn. do sekcji prawa karnego Komisji Kodyfikacyjnej, oraz St. Przestrzelskiego, radcy Min. Spraw Wewn., i zalecony do użytku władz państwowych i samorządowych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem z dnia 25 lipca Nr. Pres. 1432/24, ukaże się w czasie najbliższym w nakładzie Samorządowego Instytutu Wydawniczego sp. z o. o. w Warszawie.

Książka „Podręcznik prawa o wykroczeniach wraz z postępowaniem karnem administracyjnym” winna znaleźć się w każdym starostwie, gminie wiejskiej i miejskiej, w komendach policji państwowej oraz w urzędach wojewódzkich.

Cena egz. 6 zł. Przy zamówieniach ponad 10 egzemplarzy — 5 zł. Ceny bez przesyłki. Zamówienia kierować do

**SAMORZĄDOWEGO INSTYTUTU WYDAWNICZEGO
SP. Z O. O. W WARSZAWIE, UL. ŚWIĘTOKRZYSKA 13.**

Prosimy nadsyłać

zaległą prenumeratę

za tygodnik

„SAMORZĄD”.

TYMCZASOWY WYDZIAŁ POW. W KOSOWIE WOJ. STANISŁAWOWSKIE

ogłasza **KONKURS**
na stanowisko inspektora samorządu
gminnego

z uposażeniem do VII st. służbowego i ewentualnym dodatkiem oraz ryczałtem na rozjazdy.

Warunki:

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) nieprzekroczony 40 rok życia,
- 3) co najmniej średnie wykształcenie,
- 4) trzyletnia praktyka samorządowa,
- 5) gruntowna znajomość rachunkowości komunalnej,
- 6) znajomość języka ruskiego w słowie i piśmie.

Należy udokumentowane podania wraz z własnoręcznie napisanym życiorysem, urzędowym świadectwem zdrowia, oraz dokumentami, udowadniającymi uregulowanie stosunku do służby wojskowej — wnosić należy do Tymczasowego Wydziału powiatowego w Kosowie do dnia 20-go grudnia 1932 r.

Podania wniesione później, jakoteż niezawierające wymaganych dokumentów, nie będą rozpatrywane.

Posada do objęcia od dnia 1.1. 1933 r.

Przewodniczący Tymczasowego Wydz. Pow.

(—) Galotzy

Starosta powiatowy.

cz. 015. 13458/14148

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH.

NUMER POJEDYŃCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE P. K. O. Nr. 1520

REDAKCJA
WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81 a
TELEFON 9-66-06.

ADMINISTRACJA
WARSZAWA, ŚW. KRZYSKA 13 m. 15
TELEFON 442-63.

Ceny ogłoszeń: Wolne miejsce na pierwszej str. okładki lub strona w tekście: 450 zł. — 1/2 str. 225 zł. — 1/4 str. 112 zł. 50 gr. Poza tekstem za stronę: 300 zł. — 1/2 str. 150 zł., 1/4 str. 75 zł. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji o 25% taniej) za str. 200 zł. 1/2 str. 100 zł. — 1/4 str. 50 zł.

Redaktor — Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

Komitet Redakcyjny: Aleksander Bogusławski, Henryk Le-Brun, Wacław Gajewski, Władysław Korsak.

ROK XIV.

WARSZAWA, 27 LISTOPADA 1932 r.

Nr. 48

TREŚĆ Nr. 48: Przewodniczący czy wydział powiatowy? — T. K. Samorząd jako czynnik twórczy w popieraniu rolnictwa — E. Dunin-Markiewicz. Rola spółdzielczości w dziedzinie podnoszenia rolnictwa — A. Bogusławski. Zawieszenie w urzędowaniu członka gminy z wyboru? — M. Twerdochlib. Sprawy bieżące. Wiadomości zagraniczne. Wiadomości gospodarcze. Poradnik

Na zlecenie Związku Powiatów Rz. P. (Warszawa, Marszałkowska 81 a) prowadzimy administrację kwartalnika „Samorząd Terytorjalny“.

Dla uniknięcia omyłek, prosimy uprzejmie przy wpłatach prenumeraty za kwartalnik „Samorząd Terytorjalny“ lub za tygodnik „Samorząd“ — zaznaczać wyraźnie na wypełnianych blankietach P. K. O.:

przeznaczone na KWARTALNIK „SAMORZĄD TERYTORJALNY“ lub
„ „ TYGODNIK „SAMORZĄD“.

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

Warszawa, Świętokrzyska 13 m. 15.

Przewodniczący czy wydział powiatowy?

Władza wykonawcza powiatowego związku komunalnego należy do wydziału powiatowego. Wedle art. 37 dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej z dnia 4 lutego 1919 r. wydział powiatowy decyduje we wszystkich sprawach, nie wymagających uchwały sejmiku lub przezeń dla siebie nie zastrzeżonych. Specjalnie zaś przy wymiarze samoistnych danin komunalnych wydział powiatowy jest wedle art. 48 p. 4 lit. a ustawy o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych władzą, powołaną do rozstrzygnięcia odwołań od orzeczeń wymiarowych gmin wiejskich i gmin miejskich, nie wydzielonych z powiatowych związków komunalnych.

Obowiązki przewodniczącego wydziału powiatowego są wyłożone w art. 40 — 44 wspomnianego dekretu. Jeden z tych artykułów, mianowicie 42-gi, upoważnia przewodniczącego w wypadkach, niecierpiących zwłoki, do załatwiania

samodzielnego wszelkich czynności, należących do zakresu działania wydziału powiatowego, pod warunkiem wyjednania na najbliższym posiedzeniu wydziału zatwierdzenia dla czynności, dokonanych na mocy tego uprawnienia.

Przepis art. 42-go, jako stanowiący wyjątek od ogólnej zasady, w myśl teorii prawa nie może podlegać rozszerzającej interpretacji, lecz winien być ściśle stosowany. W każdym przeto wypadku, gdy przewodniczący decyduje samodzielnie wzamian wydziału powiatowego, powinna być, jeśli nie wskazana w decyzji, to conajmniej uwidoczniiona w aktach ta okoliczność, niecierpiąca zwłoki, która spowodowała decyzję przewodniczącego.

Wypadki takie z natury rzeczy nie mogą być częste. Życie gospodarcze samorządu winno naogół płynąć równem, uregulowanym korytem, bez większych wstrząsów, przykrych niespodzianek i częstych „wy-

W-1749/78/189

padków, nie cierpiących zwłoki". Gdzie dzieje się inaczej, tam organ wykonawczy samorządu winien pilniej czuwać, częściej obradować, uprawnień swych tembardziej się nie wyzbywać.

Jeżeli wywody te są słuszne w stosunku do ogółu czynności wydziału powiatowego, to tembardziej nie mogą budzić wątpliwości, gdy wydział powiatowy występuje, jako władza odwoławcza od wymiaru danin komunalnych. Terminy tych danin są znane wydziałowi powiatowemu, jako władzy nadzorczej nad gminami wiejskimi i miastami niewydziałonemi, terminy odwołań są prawnie przewidziane, bez trudności więc można ustalić te okresy, w których większa liczba odwołań wpływać będzie do wydziałów powiatowych, i w okresach tych zwoływać częściej posiedzenia wydziałów. W tym zakresie działania „wypadki, nie cierpiące zwłoki“ nie powinny naogół przysparzać zbyt wiele pracy przewodniczącym wydziałów powiatowych.

Wbrew temu niektóre związki powiatowe stosują całkowicie odmienną praktykę, z zasady mianowicie przewodniczący załatwiają samodzielnie odwołania, uzyskując później zatwierdzenie swej decyzji przez wydział powiatowy. W tym celu zaopatrują się nawet w specjalne druki. Mamy przed sobą jeden z nich. Pod tytułem „Postanowienie (?) przewodniczącego wydziału powiatowego“ tekst wydrukowany głosi „Dnia . . . . Ja, Przewodniczący Wydziału Powiatowego w . . . ., rozpoznawszy akta w sprawie przedmiotowej i zważywszy, że . . . . na zasadzie art. 42 dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej z dn. 4 lutego 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr. 13 poz. 141) oraz art. 48 ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. Ust. Nr. 94, poz. 747) postanowiłem . . .“. Na marginesie druku figuruje adnotacja: „Niniejsze postanowienie zostało przez wydział powiatowy na posiedzeniu dnia . . . (protokół Nr. . . .) zatwierdzone. Sekretarz wydziału powiatowego . . .“.

Praktykę tę należy uznać za błędną nie tylko pod względem formalnie prawnym, lecz również pod względem merytorycznym. Członkowie wydziału powiatowego, z różnych gmin pochodzący, częstokroć swą znajomością stosunków i osób mogą przyczynić się do pogłębienia sprawy np. przez wyjaśnienie stosunków materialnych odwołującego się. Dużego również znaczenia jest tutaj okoliczność, że wydział powiatowy, stojąc już wobec decyzji swego przewodniczącego, doręczonej — należy przypuszczać — stronie, idzie najchętniej w kierunku tej decyzji bądź dla zachowania powagi swego przewodniczącego, bądź dla „świętego spokoju“, bądź dla innych oportunistycznych względów. Decyzja, zatwierdzająca czynność przewodniczącego, nie ma więc w sobie tego pierwiastka pełnej niezawisłości, jaką ma i winna mieć decyzja, powzięta przez wydział powiatowy, który nie został postawiony wobec faktu dokonanego. Słusznie tego rodzaju decyzje mogą budzić wątpliwości w stronie interesowanej.

Podniesione przeze mnie zagadnienie było już przedmiotem rozważań Najwyższego Trybunału Administracyjnego. W jednym ze swych wyroków (w sprawie L. Rej. 3029/29) Trybunał pisze co następuje:

„...ostatni zarzut skargi streszcza się w tem,

iż powzięta decyzja pozbawiona jest mocy prawnej, ponieważ odwołanie zostało złożone do wydziału powiatowego, podczas gdy decyzja wydana jest w pierwszej osobie „pozostawiam bez uwzględnienia“ i podpisana „Przewodniczący Wydziału Powiatowego, Starosta . . .“. Z uwagi, że rozpatrzenie reklamacji nie stanowi wypadku „niecierpiącego zwłoki“, o którym mowa w art. 42 dekretu o tymczasowej ordynacji powiatowej z dnia 14 lutego 1919 r., Starosta nie był upoważniony do wykonania osobiście czynności, stanowiących atrybucję Wydziału powiatowego.

W odpowiedzi na skargę władza pozwana co do tego zarzutu oświadcza, iż w danym wypadku nie może być kwestjonowana moc prawna zaskarżonego orzeczenia, gdyż zostało ono wydane właśnie na zasadzie cyt. art. 42, a więc w granicach uprawnień, wyraźnie przez ustawodawcę przyznanych wydziałowi powiatowemu. Zresztą, ustawodawca nigdzie nie określa, jakie cechy czy okoliczności charakteryzują sprawę „nagłą“, przeto należy wysnuć z tego wniosku, że ustalenie „nagłości“ danej sprawy pozostawia do swobodnego uznania przede wszystkim przewodniczącego, a następnie wydziału powiatowego.

Również i ten zarzut skargi uznał Najwyższy Trybunał Administracyjny za uzasadniony. Jak bowiem wynika z art. 48 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dn. 11 sierpnia 1923 r. w związku z § 20 rozporządzenia z 25 maja 1925 r., instancją powołaną do rozstrzygnięcia odwołań był wydział powiatowy. Wprawdzie art. 42 dekretu o ordynacji powiatowej z dnia 4 lutego 1919 r. poz. 141 Dz. Pr. zastrzega przewodniczącemu prawo załatwiania czynności, należących do zakresu działania wydziału powiatowego, w wypadkach niecierpiących zwłoki, samodzielnie, atoli prawo to, wbrew zapatrywaniu władzy pozwanej, nie sięga tak daleko, by mogło prowadzić do pozbawienia płatnika zastrzeżonej mu ustawowo instancji. Nietylko bowiem rozstrzygnięcie sprawy przez organ jednostkowy, chociażby z następnym zatwierdzeniem tego rozstrzygnięcia przez uchwałę organu kolegjalnego, nie mogłoby być uznane za prawidłowo powziętą decyzję odwoławczą organu kolegjalnego, ale i kwestja nagłości pozostawiona jest swobodnemu uznaniu jedynie w granicach art. 3b ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym, to znaczy, o ile swobodne uznanie nie przeradza się w dowolność. W konkretnej sprawie brak jednak danych faktycznych i prawnych, któreby pozwoliły stwierdzić, że uznanie sprawy za nagłą nie było dowolne“.

I jeszcze jedna uwaga. Przewodniczący wydziału powiatowego obok rozlicznych ustawowych obowiązków ma jeden jeszcze nie mniej ważny, choć może nie ujęty w żaden przepis prawny.

Winien jest podnosić swych współobywateli do zrozumienia wielkiej idei samorządu i wyrabiać dookoła siebie ludzi, oddanych tej idei. Przedewszystkiem w tym duchu oddziaływać może na członków sejmiku i wydziału powiatowego. Oddziaływanie to będzie tem silniejsze, im bardziej tych najbliższych swych współpracowników będzie zachęcał do pracy na każdym odcinku życia samorządowego, nic z kompetencji ich nie ujmując, tem słabsze — im więcej będzie „sam rządził“.

T. K.

Samorząd jako czynnik twórczy w popieraniu rolnictwa

Poruszona przeze mnie w referacie „Samorząd a rolnictwo“ sprawa, (patrz Samorząd Nr. 45) nasuwa mi jeszcze kilka uwag, którymi chciałbym się podzielić z czytelnikami.

Istotnie — może się dziwnym wydać, że tak doniosła sprawa, jaką jest zagadnienie agronomji społecznej nie została dotąd należycie rozwiązana pomimo, że dotyczy najbardziej podstawowych dziedzin życia całego Państwa i społeczeństwa i pomimo tylu wysiłków, narad, zjazdów i konferencyj, które dla jej zdecydowania, bez konkretnych jednak wyników, odbyto.

Zabierając głos, zastrzegam się, że chcę jedynie wyjaśnić przyczynę tego stanu, nie mam zaś zamiaru czynić komukolwiek wyrzutów, będąc przeświadczonym, że przedewszystkiem winę ponoszą tu warunki, w jakich żyło społeczeństwo nasze przed wojną, oraz nieporozumienia, jakie stąd wynikły z chwilą odzyskania niepodległości.

Jednym z tych nieporozumień było właśnie niezdawanie sobie sprawy co do istotnych celów i zakresu zadań ogólnych organizacji rolniczych w niepodległym Państwie Polskiem.

Przed wojną — mam tu na myśli zabór rosyjski — Centralne Towarzystwo Rolnicze zmuszone było do podejmowania prac, które w normalnych warunkach wchodziłyby w zakres zadań organów państwowych. Działalność jego miała podwójne znaczenie i naprawdę trudno jest powiedzieć, czy większą jego zasługą było ujmowanie spraw fachowo - rolniczych, czy też społeczne i narodowe uświadamianie mas ludowych. Przed wojną kółko rolnicze — to szkoła rolnicza, społeczna a przedewszystkiem narodowa — to ogniwo, które zespalało wieś w walce z obcym rządem o jej polskość. C. T. R. było nastawione na tę walkę, było owym wewnętrznym frontem przeciwrosyjskim i nieraz dało chlubne dowody swego wyrobienia i wartości.

Spółczeństwo pozbawione własnego Państwa szukało oparcia w samym sobie, w różnorodnych formach organizacyjnych znajdując środek do przeciwstawiania się obcym zakusom, z trudem wywalczając sobie prawa organizowania się. Stąd też z chwilą odzyskania niepodległości gdy hasło — organizujmy się — zabrzmiało nieskrępowanie, rzucono się do organizowania. Organizowano się we wszystkich warstwach, we wszystkich grupach, we wszystkich zawodach, a że nie stało już obcej przemocy, przeciwko której konieczną była zwartość i wspólny front — powstały rozłamy, secesje, równoległe organizacje o tych samych celach, o różnaitem jednak zabarwieniu, metodach pracy, ambicjach. Słowem, ogarnął społeczeństwo istny szal organizacyjny, nastąpił stan przeorganizowania się, tak dalece, że zasłonił przed oczami organizujących się obywateli najważniejszą organizację: Państwo wraz z jego instytucjami.

Wytworzył się w społeczeństwie dziwny stosunek do własnego Państwa. Z jednej strony, jakby podświadome, mimowolne, na długoletniej walce

z obcemi rządami wyrobione usiłowanie przeciwstawiania się mu, z drugiej wywołane poczuciem swych istotnych zasług przed wojną, a obecnie wysokiem rozumieniem o swych zadaniach, swej niezbędności, jeżeli nie wyłączności — domaganie się od niego względów, prerogatyw i... subwencji.

Śmiało twierdzą, że dziś tak zwana dobrowolna organizacja rolnicza, roszcząca sobie pretensje do objęcia całokształtu zadań rolniczych wśród najszerzych mas, organizacja, która wykonanie swych zadań uzależnia od państwowych i samorządowych subwencji, stała się przeżytkiem. Dziś prawo do istnienia mieć mogą tylko organizacje oparte na własnych środkach, obojętnie, czy będą to związki ściśle fachowe, czy też zrzeszenia o charakterze ogólnie rolniczym. Są takie i w zupełności przyznają im rację bytu.

Zrzeszone w stołecznej i wojewódzkich centralach mogą i powinny odegrać szczytną i doniosłą rolę, grupując elitę wiejską i oddziaływując pośrednio na masy. Praca zaś w masach, podejmowanie się zadań „powszechnego i wyłącznego dzwignania rolnictwa“ przekracza ich siły i winna być udziałem samorządów.

To, co powiedziałem wyżej, ma zastosowanie głównie do Kresów, w szczególności do Polesia.

W grę tu wchodzi trzy grupy rolników. Najlichnieszka szeroka masa tutejszej ludności, bierna i pozbawiona wszelkiej tradycji społecznej obok elementu polskiego, składającego się z dwu, niestety niezawsze dość zharmonizowanych grup, ziemianstwa i osadnictwa.

Nie będąc dokładnie charakteryzował tych grup i analizował ich poprzedniej działalności; chodzi mi o terażniejszość i o przyszłość, o jasne zdanie sobie sprawy, czy możliwem jest zespolenie tych grup w pracy społeczno-rolniczej, pozwalające elementom polskim na oddziaływanie w kierunku idei państwowej na najmniej uspołecznione masy tutejszej ludności.

Twierdzą z całą stanowczością, że koncepcja pomyślana w tym duchu jest niemożliwą. Dlaczego?

Dlatego, że ludność miejscowa w swej masie, nie mając tradycyjn organizacyjnych w dziedzinie rolnictwa, nie odczuwa potrzeby takich organizacyj, jak kółka rolnicze, które przeszczepione na grunt wsi poleskiej stają się tworam sztucznymi, narzucanemi, obcemi psychice ludności i jako takie skazanemi na zagładę.

Ludność ta, pomimo swego konserwatyizmu, żadna jest wiedzy i postępu w rolnictwie, lecz wychowana w warunkach, gdzie wszelkie poczynania w tym kierunku szły od czynników oficjalnych, oporne zachowuje się wobec dążności zaszczepienia jej myśli o dobrowolnych organizacjach rolniczych, organizacjach wprowadzonych do niej przez wspomniane elementy polskie, do których nie ma jeszcze niestety dostatecznego zaufania, a które często są dalekiemi od wzoru godnego naśladowania.

Jakaż więc pozostanie forma rozwiązania zagadnienia? Jedyne forma nieobca tutejszej ludności, jaką jest samorząd, którego charakter publiczno-prawny oddziaływa na nią w kierunku państwowości polskiej, będąc jednocześnie dla niej zupełnie zrozumiałym wyrazem życia społecznego, unormowanego i usankcjonowanego przez Państwo.

Mając na myśli samorząd terytorjalny, chcę tylko położyć jak najsilniejszy nacisk na samorząd gminny w tem znaczeniu, że winien on być w pierwszym rzędzie czynnikiem społecznym — taką winna być przede wszystkim rola wójta, który swe zadania społeczne musi stawiać przed zadaniami urzędnika administracyjnego.

Rola więc samorządu, jako szkoły życia społecznego, jako szkoły państwowości polskiej, czego

ludność miejscowa nie potrafi dopatrzeć się w dobrowolnych organizacjach rolniczych, musi być wyzyskana w całej pełni i to zadanie samorządu winno być poparte przez czynnik polski pod groźbą zarzutu, że ten czynnik nie chce lub nie jest zdolny zrozumieć znaczenia tego dla Państwa.

Kwestja przekazania samorządowi według jego istotnej kompetencji zakresu zadań z dziedziny agronomji społecznej, samorządowi, w którym całe rolnictwo i wszystkie jego grupy znajdują swych przedstawicieli, oraz określenie właściwego miejsca i zadań dobrowolnych organizacji, przetnie węzeł, jaki wytworzył się dookoła tej sprawy. Załatwienie jej winno stać się nakazem chwili.

E. Dunin-Markiewicz.

Rola spółdzielczości w dziedzinie podnoszenia rolnictwa

Spółdzielczość daje nam tyle powszechnie stwierdzonych korzyści, że dodatnio usposabia i poparcie uzyskać może nawet od niewierzących w możliwości uspołecznienia przez nią środków produkcji. Korzyści te były i są tak widoczne, a przykłady tak przekonujące, że negować ich niepodobna. Samo skupianie rozproszonych sił do walki z gniojącym nas kryzysem gospodarczym ma nie tylko wychowawcze, ale i gospodarcze znaczenie. Szczególnie gospodarcze znaczenie ma spółdzielczość dla naszego rolnictwa, przyczyniającego dziś u nas tragiczny wprost upadek.

Jakie wysuwa się środki zaradcze na podniesienie rolnictwa? Najważniejsze można streścić w następujących postulatach:

- 1) zwyczajka cen na produkty rolnicze;
- 2) zmniejszenie kosztów wytwórczości rolniczej;
- 3) oddłużenie warsztatów rolnych;
- 4) zmniejszenie ciężarów, a przynajmniej zastosowanie ich do możliwości dochodowej gospodarstw;
- 5) zmniejszenie kosztów pośrednictwa.

Byłoby przesadą i to bardzo poważną, gdybyśmy przypuszczali, że środki te mieszczą się w granicach możliwości organizacji spółdzielczych. Wchodzi tu w grę światowa produkcja rolnicza, pojemność rynków wewnętrznych i zewnętrznych, państwowa polityka celna, taryfowa, kredytowa i t. p. Ale we wszystkich tych środkach zaradczych spółdzielczość może odegrać dość poważną rolę.

Weźmy chociażby zwyczajkę cen na produkty rolnicze. Ceny zależą nie tylko od ogólnoświatowej produkcji lub prostej wymiany handlowej, ale i od czynnika spekulacyjnego, wykorzystującego poszczególne momenty życia gospodarczego rolników. Dlatego mamy tak różnorodne ceny w ciągu roku gospodarczego, a także na poszczególnych terenach w tym samym czasie.

Gdy ogólna potrzeba zmusza rolników do liczniej podaży swoich produktów — następuje momentalnie ich spadek, nie mający uzasadnienia w ogólnej produkcji; albowiem po kilku tygodniach lub

miesiącach ceny te nieraz nagle wzrastają, przynosząc korzyści przeważnie już pośrednikom. W kształtowaniu się cen na produkty rolne odgrywają poważną rolę zmowy kupców, zwiększających sobie (podobnie jak kartele) tą drogą zyski. I dlatego mamy tak znaczną różnicę pomiędzy cenami notowanymi na giełdzie, a cenami uzyskiwanymi w rzeczywistości. Różnice te dochodzą często na niekorzyść rolnika do 30 — 50%.

Nie chodzi tu o małe sumy, które nie mają większego znaczenia dla rolnictwa. Objasnią nas o tem następujące przykłady:

Obrót zbożowy K. Chmielewski („Udział spółdzielczości rolniczej w obrocie zbożowym w Polsce“) szacuje na 24 miliony q. Z liczby tej od rolników-producentów kupiły:

spółdzielnie rolniczo - handlowe w 1930 r.	12—13%
inne organizacje	4—5%
młyny	5—7%
kupcy prywatni	79—75%

Udział spółdzielczości w zakupie zboża wpływał na zwyczajkę cen tam, gdzie był prowadzony. Tylko, że skupiał się w $\frac{3}{4}$ na terenie b. dzielnicy pruskiej, gdzie były już w tym kierunku tradycje stare, przedwojenne. Z tego widzimy, że przeszło 20 milionów q. zboża sprzedali rolnicy za pośrednictwem kupców prywatnych i młynów. Gdyby tylko na 1 q. uzyskali 3 zł. więcej, otrzymaliby 60 milionów zł.

Następnie weźmy drugi przykład. Ubój zwierząt gospodarskich w Polsce wyosił w 1931 r. wydług „Małego rocznika statystycznego“:

bydła rogatego	3.797 tys. sztuk,
trzody chlewnej	5.009 „ „
owiec i kóz	621 „ „

Gdy doliczymy do tego zwierzęta domowe, wywiezione zagranicę, to wyniesie to ogółem około 10 milionów sztuk. Weźmy, chociażby 10 zł. nadwyżki, jaką moglibyśmy osiągnąć, gdybyśmy przez spółdzielczość panowali w pewnym stopniu nad cenami, a osiągnęlibyśmy około 100 milionów zł.

Dodajmy do tego inne produkty, jak masło, ja-

ja, owoce, warzywa, ziemniaki i t. d., a będą z tego ładne miliony zł.

Podniesienie cen przez spółdzielczość uzyskać możemy nietylko przez wzięcie w swe ręce handlu produktami rolnych, ale także przez polepszenie ich jakości. Wiemy przecież, że nasze produkty eksportowane zagranicę nie odznaczają się najlepszą jakością. Uzyskują też dużo niższe ceny od wytwarzanych przez spółdzielnie duńskie lub inne. Prywatny eksporter nie jest zainteresowany w tym stopniu w podniesieniu jakości towaru i uzyskaniu wyższej ceny, jak wytwórca. Jemu chodzi raczej o wysokość zysku, a czy ten zysk osiągnie na lepszym czy gorszym towarze jest to dla niego do pewnego stopnia obojętne. Zresztą nie ma on możliwości podniesienia tej jakości, zakupując swój towar za pośrednictwem mniejszych kupców od pojedynczych producentów.

Poprawić jakość produktów i uzyskać przez to wyższe ceny mogą tylko dobrze zorganizowane spółdzielnie handlowe czy przetwórcze. One mogą nauczyć swoich członków wytwarzania lepszych gatunków produktów i przeprowadzić skutecznie tą drogą ich standaryzację.

Jak poważne możliwości mogą być tą drogą osiągnięte, możemy stwierdzić chociażby przez porównanie z Danją i Czechosłowacją, gdzie spółdzielczość rolnicza w całej pełni święci swoje tryumfy.

W drugim zagadnieniu wysuwaniem jako środek zaradczy, idący w kierunku opłacalności gospodarstw rolnych, jest zmniejszenie kosztów wytwórczości rolniczej. Spółdzielczość może również znaczną tu rolę odegrać. Wiąże się to w dużym stopniu z wydatkami, jakie gospodarze na prowadzenie gospodarstwa ponoszą. Otrzymanie towarów za pośrednictwem spółdzielni może do pewnego stopnia obniżyć koszt prowadzenia gospodarstwa.

Następnie obniżyć koszt prowadzenia gospodarstw może stosowanie maszyn. Maszyny dla drobnego rolnika są niedostępne. Nie amortyzują włożonego kapitału. Wspólny ich zakup i wspólne używanie może rolnictwu oddać poważne bardzo usługi. Może to mieć miejsce tam przede wszystkim, gdzie rolnicy wejdą na drogę bardziej uprzemysłowionego rolnictwa. Okaze się np. popyt bardzo korzystny na jakąś specjalną roślinę przemysłową. Wtedy może być korzystnym nietylko spółdzielczy zakup maszyn, ale nawet wspólna uprawa tej rośliny i spólny jej zbyt.

Samo zresztą rozpowszechnienie lepszych nasion, które przy tej samej ilości pracy dadzą większe wyniki, jest przecież również zmniejszeniem kosztów wytwórczości. Albo wyhodowanie bardziej mlecznych krów, dających 4 — 6 tysięcy litrów mleka, zamiast, jak to jest najczęściej obecnie 1 — 2 tysięcy, czy także nie jest obniżaniem kosztów produkcji? Takie podniesienie hodowli wiąże się jednak ściśle ze spółdzielczością mleczarską.

A czy spółdzielcze budownictwo, lub chociażby nabywanie wspólne materiałów budowlanych, nie byłoby obniżeniem kosztów produkcji? Spółdzielczość

może również poważną rolę odegrać i w oddłużaniu warsztatów rolnych. Mamy już przecież bardzo liczne spółdzielnie kredytowe. Mają one przed sobą tę samą rolę co i komunalne kasy oszczędności — wykorzystania obecnej chwili dla zdobycia jaknajwięcej wkładów i oddłużania warsztatów rolnych. Chwila ta jest o tyle dogodna, że dekretemi o ochronie rolnictwa zahamowane zostało prywatne pożyczanie. Posiadacze gotówki, których nawet w okresie kryzysu mamy pewną ilość, mogą swoje pieniądze składać do spółdzielni kredytowych. Trzeba się tylko o to starać.

Najważniejszą rzeczą w dziedzinie popierania to jest zmniejszenie kosztów pośrednictwa. Dziś na spadku cen produktów rolniczych w małym stopniu korzysta konsument, zwłaszcza konsument miejski. Gros zysku zdobywają pośrednicy lub miasta. Produkt rolniczy zanim przejdzie przez ręce pośredników oraz przez różne opłaty targowe i inne podwaja się często w cenie. Cytowano niedawno w prasie przykład takiego podrażnienia produktu rolnego. Krowa kupiona na kresach za 30 — 40 zł. po opłaceniu dość wysokiej taryfy kolejowej, opłaty miejskiej, opłaty za zabicie w rzeźni warszawskiej i t. d. dochodzi do 200 zł. dla konsumenta.

Pośrednicy i opłaty miejskie ubożą więc obie strony. Rolników, którzy wskutek tego nie mogą kupować wytworów miast, powodując przez to bezrobocie i konsumentów miejskich, którzy zmuszeni są ograniczyć się w nabywaniu produktów rolnych, co znów odbija się na rolnictwie. Wreszcie jeszcze na jedno ujemne zjawisko może znaleźć spółdzielczość drogę ratunku, t. j. na bezładną produkcję. Mieliśmy zjawiska charakterystyczne w rolnictwie masowego przerzucania się od jednej produkcji rolniczej do drugiej. Kiedy ceny inwentarza żywego spadły, a ceny zboża były dość wysokie, przerzucili się wszyscy wielcy i mali rolnicy na produkcję zbożową. Później na skutek spadku cen zboża przesunęła się fala na produkcję zwierzęcą. Dziś coprawda jedna i druga zawiodła, ale ta falowość rolnictwa nie jest pożądana.

Spółdzielczość może przez organizację zbytu wytworzyć wśród członków różnorodną produkcję. Będzie można wtedy uniknąć takich nagłych podaży i konkurencji, obniżającej ceny poniżej opłacalności gospodarczej. A ponieważ Polska nie ma znów, zwłaszcza w dziedzinie zbożowej, tak nadzwyczaj wielkich nadwyżek, więc podzielenie rolników na specjalizowanie się w różnej wytwórczości mogłoby łatwo podnieść ceny produktów do opłacalnych granic. Mamy bowiem wiele dziedzin, gdzie rolnictwo nasze nie wyzyskało swoich możliwości. Skupiło się tylko w pewnych gałęziach wytwórczości, stwarzając sobie wielką konkurencję. Ale rozszerzenia podstawy na bardziej różnorodną produkcję nie da się skutecznie bez organizacji zbytu spółdzielczego i wychowania w tym kierunku rolników, członków spółdzielni.

A. Bogusławski.

Zawieszenie w urzędowaniu członka gminy z wyboru

Jeden z Urzędów Wojewódzkich, na którego terenie mają moc obowiązującą rozporządzenia Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich, polecił Staroście Powiatowemu zawiesić w czynnościach ławnika miasta X, aż do czasu rozstrzygnięcia sprawy tego ławnika, o nieposiadanie obywatelstwa polskiego. Decyzję swoją oparł Urząd Wojewódzki na przepisie art. 9 rozp. Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 14.VIII.1919 o samorządzie miejskim (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 12, poz. 99).

Naskutek skargi złożonej przez zainteresowanego ławnika Najwyższy Trybunał Administracyjny wyrokiem z dnia 31.V.1932 r. L. rej. 1112/30, uchylił powyższe orzeczenie Urzędu Wojewódzkiego, jako niezgodne z ustawą z tego względu, że rozporządzenie K. G. Z. W. o ustawie miejskiej, na którym orzeczenie to zostało oparte, przewiduje tylko jeden wypadek zawieszenia w czynnościach członka gminy urzędującego z wyboru. W szczególności w myśl art. 9 tej ustawy zawieszenie takiego członka gminy następuje tylko na wypadek wszczęcia przeciw niemu śledztwa wstępnego z oskarżenia o czyny występne, pozbawiające biernego prawa wyborczego.

Ten wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego ma zasadnicze znaczenie także dla wszystkich gmin wiejskich, które rządzą się rozporządzeniem K. G. Z. W. z dnia 26.IX.1919 o samorządzie gminnym (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 21, poz. 215) i kładzie kres wątpliwościom w sprawie zawieszania w czynnościach członków gminy z wyboru na terenie województw wschodnich. Rozporządzenie to w art. 14 przewiduje również tylko jeden wypadek zawieszania urzędującego członka gminy z wyboru. W myśl tego artykułu członek gminy z wyboru zostaje zawieszony w czynnościach z chwilą rozpoczęcia przeciw niemu śledztwa wstępnego z oskarżenia o czyny występne, pozbawiające biernego prawa wyborczego.

Takimi czynami występnymi są na podstawie art. 11 i 12 rozporządzenia K. G. Z. W. z dnia 25.VI.1919 o tymczasowej ordynacji wyborczej do zebrań i rad gminnych (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 7, poz. 45) przestępstwa pociągające za sobą pozbawienie lub ograniczenie praw. Poza tym wypadkiem zawieszania w czynnościach nie może mieć miejsca.

Ustawa gminna w art. 14 mówi ogólnikowo o „członkach gminy z wyboru“, nie ograniczając postanowień powołanego artykułu wyłącznie do tych członków gminy, którzy piastują stanowisko z wyboru w organach gminnych. Tem samem postanowienie to jako przepis ogólny odnosi się, zdaniem mojem, także do członków gminy, piastujących stanowisko z wyboru w organach samorządu powiatowego i w wojewódzkich organach kolegjalnych.

W związku z tem nasuwa się pytanie, jakie przestępstwa pociągają za sobą w myśl obowiązującego ustawodawstwa karnego pozbawienie lub ograniczenie praw.

Otóż nowy Kodeks Karny z dnia 11.VII.1932 r. (Dz. U. Nr. 60, poz. 571) w art. 44 § 1 lit. a) przewiduje utratę praw publicznych — a o te prawa

chodzi w omawianym wypadku, — jako karę dodatkową w razie skazania: 1) na karę śmierci, lub dożywotniego więzienia, 2) na karę więzienia za zbrodnię stanu, lub zbrodnię przeciw interesom zewnętrznym Państwa i stosunkom międzynarodowym, 3) na karę więzienia za inne zbrodnie, popełnione z chęci zysku. W tych wypadkach Sąd winien tę karę dodatkowo orzec. Natomiast Sąd może orzec także i tę karę w razie skazania na więzienie za każde inne przestępstwo popełnione z chęci zysku, lub z innych niskich pobudek (§ 47, 2). Ponieważ w razie popełnienia takiego przestępstwa utrata praw obywatelskich, jako kara dodatkowa może, ale nie musi być przez Sąd orzeczona, a jak to wyżej uzasadniłem, zawieszenie w czynnościach uzależnione jest od wdrożenia śledztwa wstępnego o czyny przestępne pozbawiające biernego prawa wyborczego, przeto należy wnioskować, że zawieszenie w urzędowaniu następuje automatycznie tylko na wypadek wdrożenia śledztwa wstępnego o te przestępstwa, za które przy skazaniu musi być orzeczone przez Sąd pozbawienie praw obywatelskich, jako kara dodatkowa (art. 47 § 1 K. K.). Wdrożenie natomiast śledztwa o przestępstwa, w których Sąd może wedle własnego uznania orzec utratę praw obywatelskich dodatkowo (art. 47 § 2 K. K.) nie pociąga za sobą zawieszania w czynnościach.

W myśl postanowień rozdz. III Kodeksu postępowania karnego, ogłoszonego w jednolitem brzmieniu obwieszczeniem Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 30.IX.1932 (Dz. U. Nr. 83, poz. 773) śledztwo prowadzi sędzia śledczy. Z chwilą tedy wszczęcia przez niego śledztwa, zawieszenie następuje z mocy samego prawa. Ponieważ jednak wedle art. 247 K. K. prokurator niekoniecznie musi kierować sprawę do śledztwa, ale może także wnieść odrazu akt oskarżenia, przeto wniesienie tego aktu bez śledztwa należałoby uważać za pociągające za sobą ten sam skutek, co wdrożenie śledztwa, a więc za powodujące zawieszenie w czynnościach.

W jaki jednak sposób zainteresowany związek komunalny dowie się, że przeciw członkowi jego organów z wyboru wdrożono śledztwo, lub wniesiono akt oskarżenia? W tej sprawie Kodeks Postępowania Karnego zawiera postanowienia niedostateczne, gdyż w myśl art. 6 o wszczęciu śledztwa względnie o wniesieniu aktu oskarżenia powinna być wprowadzie zawiadomiona właściwa władza, jednak tylko w stosunku do tych osób, które podlegają publicznej władzy dyscyplinarnej. Jeżeli więc chodzi o gminę większą w województwach wschodnich, to o fakcie wdrożenia śledztwa względnie wniesienia aktu oskarżenia przeciw wójtowi i sołtysowi i ich zastępcom powinnyby Sądy zawiadamiać Starostę, gdyż jemu przysługuje nad tymi członkami gminy z wyboru władza dyscyplinarna na podstawie rozporządzenia K. G. Z. W. z dnia 31.I.1920 (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 11/54, poz. 180). W województwie Wołyńskim i powiecie Kamień-Koszyrskim, gdzie rozporządzenie to nie obowiązuje, powinien być o tym fakcie również zawiadomiony Starosta, gdyż jemu w myśl art. 94 rozporządzenia K. G. Z. W. o samorządzie gmin-

nym, mającego na tym terenie moc obowiązującą, przysługuje prawo złożenia z urzędu wójta, sołtysa i ich zastępców w trybie dyscyplinarnym. Co do innych członków gminy, zajmujących stanowisko z wyboru, a w szczególności co do radnych, członków sejmików, wydziałów powiatowych i wojewódzkich organów kolegjalnych, omawiany obowiązek na sądach nie ciąży, gdyż członkowie ci publicznej władzy dyscyplinarnej nie podlegają. Byłoby jednak ze wszechmiar pożądanem, aby Sądy zawiadamiały o wszczęciu śledztwa, względnie o wniesieniu aktu oskarżenia również przeciw tym członkom gminy z wyboru, a to wydział powiatowy jako władzę nadzorczą nad samorządem gminnym, względnie Wojewodę, jako przewodniczącego rady wojewódzkiej i wydziału wojewódzkiego. Wymaga tego interes publiczny.

W końcu parę słów o skutkach utraty praw obywatelskich. W myśl art. 52 § 2 i 3 K. K. utrata tych praw na zawsze następuje przy karze śmierci i dożywotniego więzienia. W innych wypadkach sąd orzeka utratę praw na czas ograniczony od 2 do 10 lat. Orzeczenie zaś o utracie praw publicznych pociąga za sobą utratę biernego i czynnego prawa wyborczego do wszelkich ciał ustawodawczych, samorządowych oraz innych instytucyj prawa publicznego, udziału w wymiarze sprawiedliwości, do ich uzyskania. Wobec tego prawomocne orzeczenie Sądu o utracie praw obywatelskich pociąga za sobą automatycznie pozbawienie każdego członka gminy prawa do piastowania tego urzędu, na który drogą wyboru został powołany.

Meliton Twerdochlib.

Sprawy bieżące

USTALANIE I ZATWIERDZANIE PRELIMINARZY BUDŻETOWYCH ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH NA R. 1933/4.

W związku z prowadzonymi obecnie pracami nad ustaleniem preliminarzy budżetowych związków komunalnych na r. 1933/4 Pan Minister Spraw Wewn. w porozumieniu z Panem Ministrem Skarbu udzielił okólnikiem z dnia 19 listopada r. b. Nr. 141 SF. 11/4/1 następujących wskazówek co do zasad ustalania i zatwierdzania zamierzeń budżetowych związków komunalnych:

1. Zgodnie z postanowieniami art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 października 1932 r. w sprawie obniżenia kosztów administracji komunalnej (Dz. U. R. P. Nr. 91, poz. 777) kredyty na koszty administracji ogólnej związków komunalnych, jak również kredyty na koszty administracji przedsiębiorstw komunalnych winny ulec dalszemu obniżeniu, tak aby obniżenie to w dziale I budżetu administracyjnego wyniosło co najmniej: w m. st. Warszawie, w wojewódzkich związkach komunalnych poznańskim i pomorskim, w gminach miejskich liczących do 5.000 mieszkańców i w gminach wiejskich — 25% rzeczywistych wydatków z roku 1930/31, w gminach zaś miejskich, liczących powyżej 5.000 mieszkańców i w powiatowych związkach komunalnych — 30% wymienionych wydatków.

Niezależnie od powyższego obniżenia winny być nadal ściśle stosowane wskazania oszczędnościowe, zawarte w okólnikach i w pismach okólnych: z dnia 17 kwietnia 1930 r. Nr. SF. 480/3 (Zb. Zarz. M. S. Wewn. str. 112, poz. 12), z dnia 18 listopada 1930 r. Nr. 204/SF. 480/9 (Zb. Zarz. M. S. Wewn. str. 1708, poz. 1), z dnia 1 lipca 1931 r. Nr. 116/SF. 5780/11 (Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr. 8, str. 314) i z dnia 5 grudnia 1931 r. Nr. 204/SF. 6872/1 (Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr. 20, str. 689). Poza tem przy zatwierdzaniu budżetów związków komunalnych winny być wzięte pod uwagę ewentualne wnioski Komisji Oszczędnościowych, przewidzianych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21

października 1932 r. w sprawie obniżenia kosztów administracji komunalnej.

2. Zgodnie z § 21 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 1073) w brzmieniu ustawy z dnia 15 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 345) uchwały o przyznaniu dodatku komunalnego pracownikom komunalnym mogą obejmować tylko jeden okres budżetowy i wymagają zatwierdzenia władzy nadzorczej. Ewentualna uchwała o przyznaniu tego dodatku winna być powzięta jednocześnie z uchwaleniem preliminarza budżetowego i wraz z tym preliminarzem przesłana władzy nadzorczej właściwej do zatwierdzenia budżetu; o ile władzą tą jest wojewódzka władza nadzorcza, to decyzja w sprawie przyznania, względnie nie przyznania dodatku komunalnego winna być powzięta przez tę władzę jednocześnie z decyzją w sprawie zatwierdzenia budżetu, natomiast jeżeli władzą właściwą do zatwierdzenia budżetu jest wydział powiatowy, to władza ta winna sporządzić projekt decyzji w sprawie zatwierdzenia względnie niezatwierdzenia dodatku komunalnego łącznie z decyzją w sprawie zatwierdzenia budżetu i przesłać ją wraz z uchwałą o dodatku komunalnym i egzemplarzem preliminarza budżetowego władzy wojewódzkiej; z kolei władza wojewódzka winna w czasie jak najkrótszym wydać decyzję w sprawie zatwierdzenia dodatku komunalnego i przesłać ją wydziałowi powiatowemu przy zwrocie otrzymanego budżetu i projektu jego zatwierdzenia; decyzję władzy wojewódzkiej w przedmiocie dodatku komunalnego winien wydział powiatowy zakomunikować związkowi komunalnemu łącznie z decyzją w sprawie zatwierdzenia budżetu.

3. W związku z postanowieniem, zawartem w art. 51 punkt b rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o izbach rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 385) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 817), a dotyczącem przekazania na rzecz izb rolni-

czych 50% kwot uzyskiwanych z 10%-go udziału samorządu wojewódzkiego we wpływach z dodatku komunalnego do państwowego podatku gruntowego, związki komunalne znajdujące się w granicach okręgów izb rolniczych, mogą w takimże rozmiarze, o ile wymagać tego będą względy budżetowe, obniżyć wydatki pozaustawowe na cele popierania rolnictwa.

4. Ochronę interesów związków komunalnych w zakresie dochodzenia i egzekucji należności, przypadających od tychże związków, normują rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 580) i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. o dochodzeniu roszczeń pieniężnych, opartych na tytułach prywatno-prawnych, przypadających od związków komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 809).

Pierwsze z wymienionych rozporządzeń w postanowieniach zawartych w § 48 tego rozporządzenia, reguluje prowadzenie egzekucji w trybie administracyjnym przeciwko związkom komunalnym w postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych, następne zaś rozporządzenie normuje egzekucję przypadających od związków komunalnych należności prywatno-prawnych. Art. 8 tego ostatniego rozporządzenia przewiduje w wypadkach niemożności wyegzekwowania od związków komunalnych należności prywatno-prawnych wstawienie przez władzę nadzorczą (z urzędu lub na wniosek wierzyciela) do najbliższego budżetu związku komunalnego co najmniej 10% ogólnej sumy dochodów zwyczajnych (względnie całej należności, o ile jest ona mniejsza od tych 10%). Przepis ten winien znaleźć odpowiednie zastosowanie przy zatwierdzeniu budżetów związków komunalnych na r. 1933/34.

Ponieważ wypadki niemożności wyegzekwowania od związków komunalnych należności prywatno-prawnych są następstwami niepokrytych deficytów budżetowych poprzednich okresów rachunkowych, zaś kwoty wstawiane do budżetów na podstawie § 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. są albo spłatą należności, które w ubiegłych okresach obrachunkowych zgodnie z przepisami rachunkowymi winny były być, jako zaległości bierne, objęte wykonaniem budżetu, albo spłatą zadłużeń pozabudżetowych, które podobnie jak i zaległości bierne są odpowiednikami niedoborów budżetowych, zatem kwoty te winny być wprowadzane do budżetu pod postacią „kredytu na umorzenie niedoborów(u) ubiegłych okresów obrachunkowych“.

Należności, wymienione w art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. t. j. należności, których egzekucja nie podlega ograniczeniom z tego rozporządzenia, winny być narówni z innymi należnościami proporcjonalnie uwzględnione przy rozdziale kwoty wstawionej do budżetu związku komunalnego na zasadzie art. 8 powołanego rozporządzenia. O ile należności te nie znajdują w sposób powyższy całkowitego pokrycia, to niepokryta ich część winna być przy zatwierdzeniu preliminarza budżetowego wstawiona przez władzę nadzorczą do budżetu związku komunalnego,

niezależnie od kwoty 10% sumy rocznych dochodów zwyczajnych. W wypadku jednak gdyby wstawienie w całości należności, których egzekucja nie podlega ograniczeniom, nie było możliwym z powodu konieczności pozostawienia związkowi komunalnemu odpowiednich środków na wykonywanie jego ustawowych zadań, — władza nadzorcza winna zwrócić się do wierzycieli z odpowiednio uzasadnionym wnioskiem co do rozłożenia należności na raty.

5. W związku z ograniczeniem zadłużania się związków komunalnych, przewidzianem w art. 33, ust. 2 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w brzmieniu ustawy z dnia 17 marca 1932 r. komunikuję, iż do pożyczek krótkoterminowych zaciąganych na czasowe zasilenie funduszy kasowych, maksymalna łączna wysokość których, zgodnie z powołanym przepisem, nie powinna przewyższać 20% zwyczajnych dochodów budżetowych, nie należy zaliczać tych pożyczek krótkoterminowych, pochodzących z okresów obrachunkowych poprzedzających okres budżetowy 1932/3, które w r. 1933/4 mają zapewnioną w sposób niewątpliwy bądź to spłatę przez zamieszczenie w budżecie związku komunalnego odpowiedniego kredytu na pokrycie niedoborów z lat ubiegłych, bądź to konwersję na nową dogodną pożyczkę.

6. Ze względu na osłabienie zdolności płatniczej ludności, spowodowane przeżywanym kryzysem gospodarczym, zwracam uwagę na konieczność jak najdalej posuniętej oględności w obciążaniu ludności podatkiem inwestycyjnym. W związku z tem oznajmiam, że nie będę zatwierdzał uchwał o poborze podatku inwestycyjnego w tych związkach komunalnych, w których pobór danin państwowych i komunalnych wykazuje znaczne zaległości podatkowe. W wypadku powzięcia uchwały o poborze podatku inwestycyjnego, uchwała taka winna być przedłożona władzy nadzorczej do zatwierdzenia łącznie z preliminarzem budżetowym, uchwalonym na ten rok, w którym ma być pobrany podatek inwestycyjny. Bezpośrednia władza nadzorcza po dokładnem rozpatrzeniu uchwały o poborze podatku inwestycyjnego, przesyła w dalszym ciągu uchwałę wraz z budżetem i wyczerpującem sprawozdaniem co do celowości i konieczności poboru podatku wyższej władzy, jednak z takim obliczeniem czasu, aby Ministerstwo Spraw Wewnętrznych mogło wydać decyzję przed decyzją władzy nadzorczej o zatwierdzeniu preliminarza budżetowego. Nie będę zatwierdzał uchwał o poborze podatku inwestycyjnego, przedstawionych przez związki komunalne po rozpoczęciu roku budżetowego, względnie nie wykazujących uzasadnienia co do nieodzowności potrzeby dokonania ze względu na interes publiczny w danym roku wydatku na inwestycję, którego związek komunalny nie może pokryć pomimo całkowitego wykorzystania wszystkich innych źródeł dochodowych.

7. Dodatek do państwowego podatku od spożycia, zużycia względnie produkcji należy preliminarzować, opierając się na danych z powszechnego spisu ludności z r. 1931, na 1 mieszkańca miasta — 1 zł. 25 gr., na 1 mieszkańca pow. zw. kom. z wyłączeniem ludności miast — 20 gr., na 1 mieszkańca gminy wiejskiej — 10 gr.

8. Uchwałą Rady Miejskiej m. st. Warszawy

podatek hotelowy obniżony został w hotelach I kategorii z 15 na 9%, a w hotelach, pensjonatach, pokojach umeblowanych pozostałych kategorii — z 10 na 6%. Ze względu na ciężką sytuację przemysłu hotelowego, jak również z uwagi, iż obecna wysokość podatku hotelowego wpływa ujemnie na ruch handlowy i turystyczny w Państwie, zalecam, aby gminy miejskie za przykładem m. st. Warszawy obniżyły obecne stawki podatku hotelowego.

Celem oceny realności przewidywanych wpływów podatkowych jak również regulacji zobowiązań gmin wiejskich i niewydzielonych gmin miejskich, których budżety podlegają zatwierdzeniu wydziałów powiatowych, oraz w tych sprawach, gdzie zachodzi wzajemny stosunek władz skarbowych i samorządowych — przewodniczący wydziałów powiatowych winni zapraszać naczelników urzędów skarbowych, względnie delegowanych przez nich urzędników, na posiedzenia wydziału powiatowego, na których będą rozpatrywane przedstawione do zatwierdzenia preliminarze budżetowe lub inne sprawy, o których mowa wyżej.

9. Mając na względzie realność budżetów związków komunalnych, uprzedzam, iż w r. 1933/4 nie będą wypłacane zapomogi na utrzymanie i wzmocnienie jezdni dróg samorządowych z Państwowego Funduszu Drogowego, wobec czego jakiegokolwiek wpływy z tego tytułu w preliminarzach budżetowych związków komunalnych na r. 1933/4 nie powinny być zamieszczane.

Przy sposobności nadmieniam, iż uważam za wskazane, aby władze nadzorcze przy zatwierdzaniu budżetów związków komunalnych zachowywały ze względu na wagę opieki higieniczno - lekarskiej wśród dzieci i młodzieży kredyty preliminarzowane na ten cel w wysokościach ustalonych przez związki komunalne.

REGULOWANIE WYSOKOŚCI OPŁAT TARGOWYCH I KOPYTKOWYCH.

Jednym z aktualnych zagadnień chwili bieżącej jest konflikt ludności wiejskiej z miastami na tle wysokości miejskich opłat targowych.

W związku z tem zagadnieniem pozostaje wydany z początkiem bież. miesiąca okólnik Wojewody Lwowskiego do przewodniczących tymczasowych wydziałów powiatowych, w którym rozwinięto następujące zasady:

1) Wprowadzanie nowych opłat kopytkowych (rogatkowych) jest niedozwolone, a w miastach, które pobierają te opłaty na podstawie przywilejów erekcyjnych, należy dążyć do jaknajrychlejszego ich zniesienia, jeżeli zaś w chwili obecnej zniesione być nie mogą — do możliwego ograniczenia ich wysokości.

2) Opłata targowa powinna być w ten sposób ustalona i pobierana, aby płatnik nie był pociągany do kilkakrotnego jej uiszczania w danej miejscowości (np. opłata od zaprzęgu za wjazd na targowisko, a prócz tego na targowisku opłata postojowa).

3) Jakkolwiek formalna podstawa prawna do poboru opłat kopytkowych (rogatkowych) względnie mytnicznych oraz opłat targowych jest różna, to jednakże niepożądaną jest rzeczą, ażeby te same osoby w pełni były obciążone jednymi i drugimi opłatami,

a to tembardziej, że pobór obu rodzajów opłat znajduje swe uzasadnienie rzeczowe w korzystaniu przez osoby, przyjeżdżające do miasta, z urządzeń miejskich (dróg i placów publicznych, rynku względnie targowicy), a przybywanie do miasta okolicznej ludności rolniczej, która korzysta z urządzeń miejskich, leży w dobrze zrozumianym interesie miasta i jest dlań pożądana, gdyż z jednej strony ułatwia to ludności miejskiej zaopatrywanie się w środki żywności, z drugiej zaś strony wpływa na ożywienie się w mieście obrotu handlowego, od którego miastu przypada podatek przemysłowy.

Z tego też względu wskazanem byłoby w tych miastach, w których pobiera się zarówno opłaty kopytkowe (rogatkowe) względnie mytniczne, jak i opłaty targowe, przy poborze opłat targowych potrącać pobrane u wjazdu do miasta opłaty kopytkowe (rogatkowe) względnie mytniczne lub przynajmniej obniżyć odpowiednio opłaty targowe.

4) Jeżeli chodzi o wysokość opłat kopytkowych (rogatkowych) względnie mytnicznych oraz opłat targowych, to miasta powinny się kierować względami, przytoczonymi w p. 3, t. j. korzyściami, płynącymi dla nich z ruchu targowego, jak również i tem, że wygórowane opłaty targowe przyczyniają się do wzrostu cen artykułów pierwszej potrzeby. Z drugiej strony należy mieć na uwadze i tę okoliczność, że wysokość opłat targowych, ustalona w czasie pomyślnej konjunktury dla rolnictwa, nie może być utrzymana obecnie, gdy np. cena bydła w stosunku do ówczesnej spadła do 1/5 albo i jeszcze niżej.

5) Opłaty od bydła, wprowadzanego na sprzedaż do miasta, które pobierają zarządy gmin miejskich w związku z utrzymaniem targowicy względnie placu miejskiego — miejsca sprzedaży, powinny być pobierane w wysokości, odpowiadającej kosztom utrzymania tego rodzaju urządzeń gminnych i nie powinny stanowić źródła dochodowego dla miasta.

6) Biorąc pod uwagę powyższe względy, można ustalić orientacyjną wysokość opłat rogatek (kopytkowych i mostowych) w sposób następujący:

od zaprzęgu jednokonnego — do 20 groszy,

„ „ dwukonnego — „ 30 „

„ sztuki bydła lub konia — „ 10 „

Orientacyjną wysokość opłat targowych podało już Województwo w okólniku w sprawie tych opłat, wydanym w maju r. b. Maksymalna wysokość opłat targowych według tego okólnika jest następująca:

Przedmiot opłaty	Miasta ponad 15.000 mieszk.	Miasta poniżej 15.000 mieszk.	Inne gminy
Od koni	50 gr.	40 gr.	30 gr.
Od źrebiąt	40 „	30 „	25 „
Od dorosłego bydła rogatego i od świń powyżej 100 kg. wagi	50 „	40 „	30 „
Od świń poniżej 100 kg. wagi .	40 „	30 „	25 „
Od cieląt, owiec i kóz . . .	20 „	20 „	15 „
Od prosiąt cyckowych . . .	10 „	10 „	10 „
Za użycie wagi	25 „	20 „	20 „
Za użycie chlewów wzgl. klatek spędowych	25 „	20 „	20 „

7) W żadnym razie maksymalna wysokość powyższych stawek nie może być powodem do podwyższenia opłat w tych związkach komunalnych, w których stawki są obecnie niższe. Również nie należy w zasadzie zezwalać na wprowadzanie opłat targowych w tych związkach komunalnych, które tych opłat dotychczas nie pobierały.

8) Według art. 30 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych pobieranie opłat targowych od artykułów żywności, dostarczanych przez producentów rolnych, jest dozwolone tylko w razie sprzedaży tych artykułów w miejskich halach targowych.

Z przepisu powyższego wynika, że ustawodawca uzależnił pobór i wysokość opłat targowych, o ile chodzi o producentów rolnych, sprzedających w mieście artykuły żywności, od tego, czy i w jakiej mierze producenci ci korzystają przy sprzedaży ze specjalnych w tym celu urządzeń; opłaty te nie mogą być uzależnione od jakości czy ilości artykułów żywności, a tylko od miejsca, zajmowanego przez sprzedawcę dla dokonania sprzedaży. Wynika z tego przepisu również, że np. producent rolny nie może być obciążony żadną opłatą za zajęcie miejsca na targowicy celem sprzedaży artykułów żywnościowych (choćby nawet miejsce to zajął wozem), jeżeli nie korzysta przytem ze specjalnych urządzeń miejskich do sprzedaży tych artykułów.

9) W przypadkach wydzierżawienia opłat i gdy opłaty te są wygórowane, winien odnośny związek komunalny dążyć do załatwienia sprawy z dzierżawcą w sposób ugodowy, jeśliby zaś ta droga nie doprowadziła do celu, należy dążyć do rozwiązania umowy z dzierżawcą, o ile oczywiście związek komunalny nie będzie przez to narażony na znaczną stratę.

10) Opłaty targowe mogą być pobierane wyłącznie tylko na targowiskach względnie placach targowych, a w przypadkach, gdy opłaty targowe nie mogą być pobierane, nie można ich zastępować opłatami za postój, pobieranymi niewłaściwie przy wjeździe do gminy, gdyż opłaty za postój mogą być pobierane tylko na miejscach, dla postoju przeznaczonych.

W SPRAWIE ULG W PODATKACH GRUNTOWYCH Z POWODU KLĘSK ŻYWIŁOWYCH.

Ministerstwo Skarbu wystosowało do wszystkich Izb Skarbowych okólnik w sprawie powyższej następującej treści:

„Do wiadomości Ministerstwa Skarbu doszło, że niektóre urzędy skarbowe mają wątpliwości, czy należy stosować przepisy rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 29 września 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 101, poz. 797) o ulgach w podatkach gruntowych z powodu klęsk żywiołowych w wypadkach, gdy gospodarstwa rolne poniosły straty z powodu klęski rdzy zbożowej.

Wobec tego wyjaśnia się, że klęska rdzy zbożowej jest klęską żywiołową i, w razie wnoszenia przez rolników próśb o ulgi podatkowe z powodu szkód i strat, spowodowanych klęską rdzy, należy prośby takie rozpatrywać, kierując się postanowieniami rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 29 września 1923 roku. (Dz. U. R. P. Nr. 101, poz. 797), zasięgając przytem opinii komitetów finansowo - rolnych.

Przypomina się pozatem, że o ile chodzi o obszary, położone w okręgach izb skarbowych w Krakowie i Lwowie, w wypadkach stwierdzenia wyżej wspomnianej klęski żywiołowej, mają również zastosowanie przepisy rozporządzenia cesarskiego z dnia 15 marca 1917 r. (D. P. P. Nr. 124) oraz rozporządzenia austriackiego Ministerstwa Skarbu z dnia 25 grudnia 1917 r. (D. P. P. Nr. 516).

Co zaś do podatku dochodowego wyjaśnia się, że klęska rdzy zbożowej może uzasadniać przyznane ulgi z art. 84, ust. 2, ustawy o państwowym podatku dochodowym“.

UDZIAŁ ZASTĘPCÓW RADNYCH W POSIEDZENIACH KONSTYTUUJĄCYCH RADY GMINNEJ.

Na skutek podniesionych wątpliwości przez jednego z wojewodów województw południowych, jak należy postąpić w wypadku, gdy na posiedzeniu konstytuującym rady gminnej brak będzie wymaganej § 36 ordynacji wyborczej gminnej liczby członków rady, Min. Spr. Wew. pismem z dn. 8.XI.1932 Nr. SS. 70/6/1 wyjaśniło co następuje: w myśl § 36 ordyn. wyb. gm. do ważności wyboru zwierzchności gminnej potrzebna jest obecność przynajmniej trzech czwartych części całej ilości członków rady i bezwzględna większość głosów obecnych. § 42 ustęp drugi ustawy gminnej z 1866 r. stanowi, iż jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość radnych, potrzebna do powzięcia uchwał, winien naczelnik gminy powołać radę powtórnie i zarazem zawezwać zastępców. Z powyższego wynika, iż jeżeli na pierwsze posiedzenie rady nie przybędzie wymagana § 36 ord. wyb. gm. liczba radnych, naczelnik gminy winien zwołać radę powtórnie i zawezwać zarazem zastępców. Na powtórnym posiedzeniu w miejsce nieprzybyłego radnego wchodzi zastępca i bierze udział w posiedzeniu narówni z członkami rady.

Wysunięta interpretacja ustępu drugiego § 42 ustawy gm. z 1866 r. w tym sensie, iż naczelnik gminy może zawezwać zastępców jedynie do powzięcia uchwał stanowiących budżet, lub podlegających wyższemu zatwierdzeniu względnie uchwał, do powzięcia których wymagany jest komplet zwykły, — niema żadnego uzasadnienia. Ustęp pierwszy § 42 ust. gm. mówi: 1) że rada nie może powziąć żadnej uchwały, jeżeli brak jest więcej niż połowy radnych, 2) że do uchwał stanowiących budżet oraz uchwał podlegających wyższemu zatwierdzeniu potrzebna jest obecność 2/3 radnych. Ustęp drugi § 42 tejże ustawy mówi, iż jeżeli na posiedzeniu nie zbierze się potrzebna ilość radnych, naczelnik gminy zwołuje radę powtórnie i zarazem wzywa zastępców. Wyciąganie z tych postanowień wniosku, iż ustęp drugi § 42 ma zastosowanie jedynie do wypadków omówionych w ustępie pierwszym tegoż paragrafu nie ma żadnej podstawy, a postanowienie ustępu drugiego § 42 należy stosować do wszystkich wypadków, w których brak jest przepisanej liczby radnych.

ZMIANA PRZEPISÓW O N. T. A.

W dniu 15 listopada r. b. wchodzi w życie rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27

października r. b. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 806); równocześnie tracą moc obowiązującą dotychczasowe przepisy o N. T. A.

Związki komunalne, które przed dniem 1 kwietnia r. b. wniosły skargi do N. T. A. i dotychczas nie doczekały się załatwienia tych skarg, powinny zwrócić uwagę na postanowienia art. 115 powyższego rozporządzenia, który brzmi:

„1) W sprawach, w których skargi wniesione zostały do Trybunału przed dniem 1 kwietnia 1932 roku, skarżący lub ich pełnomocnicy obowiązani są w ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego zgłosić pisemne oświadczenie, czy skargi owe w dalszym ciągu popierają. W oświadczeniu tem należy nadto podać, czy skarżący żąda przeprowadzenia rozprawy.

2) Niezłożenie oświadczenia w terminie, określonym w ust. 1, jak również złożenie oświadczenia przeczącego, uważa się za odstąpienie od skargi i pociąga za sobą umorzenie postępowania.

3) Postanowienia ust. 1 nie stosuje się do spraw, w których przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego doręczono stronie skarżącej wezwanie na rozprawę“.

ZASZEREGOWANIE DO SZCZEBŁA PRACOWNIKA KOMUNALNEGO.

Jeden z wojewodów województw południowych zwrócił się do M. S. Wewn. o wyjaśnienie, czy

Z NOWOGRÓDZKIEGO WYDZIAŁU WOJEWÓDZKIEGO.

Na posiedzeniu Wydziału Wojewódzkiego zatwierdzono uchwały w sprawie podatków i opłat Sejmiku Nowogródzkiego i Baranowickiego, wypowiedziano się za zarządzeniem wyborów uzupełniających do sejmików Baranowickiego i Lidzkiego.

Do komisji wojewódzkiej oszczędnościowej Wydział Wojewódzki powołał z grona płatników p. Czesława Krupskiego, senatora Sieduna, inż. Czesława Dębickiego i Feliksa Stolleba. Przedyskutowano następnie projekt zleceń budżetowych dla związków komunalnych, opracowany przez inspektora wojewódzkiego. Jako wytyczne przyjęto, iż budżety na rok 1933/34 winny być ustalone pod kątem widzenia: 1) realności preliminowanych dochodów, oraz 2) zmniejszenia obciążenia płatników. Wysokość tych budżetów winna nie przekraczać 64 — 80% faktycznych wpływów gotówkowych w 1931/32 roku. Wydatki administracyjne winny być zmniejszone do 75% faktycznych wydatków administracyjnych w 1930/31 roku.

OPLATY OD UŻYWANIA SAMOCHODU.

Na posiedzeniu Wydziału Powiatowego w Ostrowi Mazowieckiej w dniu 5 października 1932 r. uchwalono opłatę za używanie samochodu w treści następującej: „w związku z zachodzącymi bardzo często wypadkami zwracania się kierowników urzędów i instytucyj bądź osób prywatnych o udzielenie samochodu osobowego Wydziału Powiatowego dla wyjazdów służbowych bądź w sprawach publicznych, Wydział Powiatowy jednomyślnie ustala zasadę, iż samochód osobowy Wydziału dla celów, nie związanych ściśle ze sprawami Starostwa i Wydziału, może być udzielany innym osobom, jednak w wyjątkowo uzasadnionych wypadkach i za wynagrodzeniem na rzecz związku komunalnego w następującej wysokości: a) od osób wyjeżdżających w sprawach urzędowych i publicznych po 25 gr. za każdy kilometr, b) od innych osób po 40 gr. za każdy kilometr.

Opłata nie będzie pobierana w wypadku udzielenia sa-

mochołu osobom przybywającym do powiatu na inspekcje (kontrolę) z ramienia władz państwowych lub instytucyj prawa publicznego“.

związek komunalny, przyjmując pracownika, winien uwzględnić lata jego służby w innym związku komunalnym przy zaszeregowaniu do szczebla, czy też zaszeregować go w pierwszym szczeblu danej grupy uposażenia. Min. Spr. Wew. pismem z dn. 4.XI.1932 Nr. SS. 83/54/1 wyjaśniło, iż związek komunalny przyjmując pracownika winien zaszeregować go z chwilą przyjęcia w pierwszym szczeblu danej grupy bez względu na to, czy pracownik ten pracował w innym związku komunalnym i jaki tam posiadał szczebel. Stanowisko to wypływa z postanowień § 1 rozp. Prez. R. P. z dn. 30.XII.1924 (Dz. Ust. Nr. 118 poz. 1073) oraz art. 7 ustawy z dn. 9.X.1923 (Dz. Ust. Nr. 116 poz. 924) w brzmieniu rozp. Prez. R. P. z dn. 22.III.1928 (Dz. Ust. Nr. 38 poz. 370).

Ponieważ w myśl orzecznictwa Najwyższego Trybunału Administracyjnego stosunek służbowy pracowników komunalnych na terenie województw południowych ma charakter prywatno - prawny, ustęp zaś ostatni art. 1 ustawy z dn. 15.III.1932 (Dz. Ust. Nr. 33) postanawia, iż postanowienia umów, sprzeczne z przepisami niniejszego artykułu wygasają z dniem 1 lipca 1932 roku, — przeto, w wypadku stwierdzenia, iż związek komunalny przyjął pracownika i w chwili przyjęcia zaszeregował go nie w pierwszym szczeblu danej grupy, należy zastosować postępowanie określone cz. II okólnika Min. Spr. Wewn. Nr. 63 z dn. 10.V.1932 (Dz. Urzęd. M. S. Wewn. Nr. 8 poz. 98).

mochodu osobom przybywającym do powiatu na inspekcje (kontrolę) z ramienia władz państwowych lub instytucyj prawa publicznego“.

W tej samej sprawie na posiedzeniu Tymczasowego Wydziału Powiatowego w Żywcu zapadła w dniu 30 września r. b. następująca uchwała: „Tymczasowy Wydział Powiatowy uchwała z powodu konieczności zastosowania w gospodarce Wydziału Powiatowego jaknajdalej idących oszczędności, wystawił począwszy od dnia 1 kwietnia 1932 roku wszystkim osobom, które używały auta powiatowego a nie związanym z urzędowaniem Wydziału Powiatowego rachunki do uregulowania, licząc za każdy przejechany kilometr drogi po 50 groszy oraz na przyszłość rachunki takie wystawiać.

Bezpłatnie mogą używać auta powiatowego jedynie i to wyłącznie w sprawach służbowych związanych z zakresem działania samorządu powiatowego: przewodniczący, członkowie wydziału i rady powiatowej oraz urzędnicy wydziału powiatowego.

Jednocześnie Wydział Powiatowy wyraża pogląd, że należy dążyć do całkowitego zlikwidowania własnych środków lokomocji, a do wyjazdów służbowych tam, gdzie nie da się wyjechać koleją, używać dorożek samochodowych, które będą znacznie mniej kosztowały“.

STAN FINANSOWY SAMORZĄDU POWIATOWEGO W ROHATYNIE (WOJ. STANISŁAWOWSKIE).

Tymczasowy Wydział Powiatowy w Rohatynie przedłożył Tymczasowej Radzie Powiatowej sprawozdanie za okres budżetowy 1931/32 rok, w którym czytamy, iż „całokształt gospodarki Tymczasowego Wydziału Powiatowego w minionym okresie budżetowym stał pod znakiem oszczędności. Wydatki uskuteczniane były w miarę wpływów i posiadanej gotówki, następstwem czego było osiągnięcie równowagi budżetowej. Suma wydatków Tymczasowego Wydziału Powiatowego zamknęła się w kwocie 356.401 złotych, gdy preliminowane kredyty wynosiły 472.902 złote. Dochody Tymczasowego Wydziału Powiatowego osiągnęły kwotę 365.154 złote, nadwyżka więc dochodów nad wydatkami wynosiła 8.753 złote. Zaległo-

ści czynne z końcem okresu budżetowego 1931/32 roku wynoszą 259.292 złote.

Politykę finansową w minionym okresie budżetowym dostosował Wydział Powiatowy do zdolności płatniczej ludności. Podatnicy Wydziału Powiatowego korzystali z indywidualnych ulg podatkowych na podstawie wnoszonych a zasługujących na uwzględnienie podań a ponadto Tymczasowy Wydział Powiatowy zastosował ulgi generalne analogicznie z postępowaniem Skarbu Państwa w przedmiocie jego należności do swoich płatników".

USTALENIE TAKSY ZA PLANY BUDYNKÓW WYKONANE PRZEZ PERSONEL TECHNICZNY WYDZIAŁU POWIATOWEGO.

Na posiedzeniu Wydziału Powiatowego w Garwolinie (wojew. Lubelskie) w dniu 24 października r. b. zapadła w powyższej sprawie następująca uchwała: „Na skutek zgłoszonego na posiedzeniu Sejmiku Garwolińskiego w dniu 7 października 1932 roku wniosku w sprawie obniżenia kosztów sporządzenia projektów budowy domów mieszkalnych w miastach i osadach, na które zostały osiągnięte rozporządzeniem Ministra Robót Publicznych i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 7.III.1931 roku przepisy budowlane obowiązujące w gminach miejskich — Wydział Powiatowy postanawia upoważnić do wykonania tych projektów pracowników oddziału technicznego Wydziału Powiatowego, regulując równocześnie wysokość wynagrodzenia za sporządzenie planów w sposób następujący:

Za wykonanie projektów w 2 egzemplarzach:

- a) na budynki gospodarskie parterowe drewniane 25 złotych.
- b) na budynki gospodarskie parterowe murowane 30 złotych.
- c) na budynki mieszkalne parterowe drewniane 50 złotych.
- d) na budynki mieszkalne parterowe murowane 60 złotych.
- e) na budynki mieszkalne jednopiętrowe drewniane lub murowane 100 złotych.

W wyjątkowych wypadkach za każdorazową jednak aprobatą ustalone wyżej ceny mogą być zwiększone, gdy konstrukcja budynku będzie zawiła więcej, lub wymagającą obliczeń statystycznych“.

AKCJA PRZECIWOŻAROWA W POWIECIE SANDOMIERSKIM (WOJEW. KIELECKIE).

W dziedzinie obrony przeciwpożarowej powiatowy związek komunalny w Sandomierzu prowadził akcję w 1931/32 w następującym kierunku: utrzymywał na swoim etacie referenta obrony przeciwpożarowej, który w charakterze starszego instruktora straży pożarnej przydzielony był do Okrę-

gowego Związku Straży Pożarnych; subwencjonował Okręgowy Związek Straży Pożarnych sumą 7.800 zł., co wynosiło 55% dochodów Okręgowego Związku Straży Pożarnych.

W sprawozdawczym roku na terenie powiatu Sandomierskiego było 66 straży, w tej liczbie 3 miejskie, 2 wojskowe, 2 kolejowe, 1 dworska i 58 wiejskich, z których 2 zostały zorganizowane w roku sprawozdawczym. Wszystkie straże liczą członków łącznie z zarządami 1.700. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono przez przydzielonego instruktora 73 lustracje podstawowe, 18 inspekcji, 10 alarmów, 47 przeszkoleń, 8 odpraw oficerskich, 4 przeszkolenia członków zarządów, kilkanaście odczytów, zlustrowano działalność komisji przeciwpożarowej gminnej, regulowano wyszkolenie w strażach, przeprowadzono zawody rejonowe. Instruktor ponadto wyjeżdżał do niektórych pożarów, by sprawdzić pracę straży oraz zanalizować przyczyny pożarów. Zlustrowano kościoły i synagogi w powiecie pod względem bezpieczeństwa.

Wszystkich pożarów na terenie powiatu sandomierskiego było w roku sprawozdawczym 94, w tem 7 zbiorowych. Przy tej ilości pożarów spłonęło 209 nieruchomości, za co Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych wypłacił 475.000 złotych.

Poza akcją doraźną przy pożarach straże ogniowe mają obowiązek przestrzegania ludności o zapobieganiu pożarom i przestrzeganiu przepisów, które zostały ujęte jako rozporządzenie porządkowe p. Wojewody Kieleckiego z dnia 18 lipca 1931 roku, co znacznie wzmocniło działalność komisji przeciwpożarowych gminnych, rozwiązało kwestję dostarczania strażom koni do pożarów oraz zmusiło ludność do przestrzegania tych przepisów. Rozporządzenie to zostało wydrukowane przez Okręgowy Związek Straży Pożarnych i rozestane do wszystkich miejscowości w powiecie.

Ponadto należy jeszcze zauważyć, że wiosną i jesienią 1931 roku straże położone nad Wisłą były alarmowane i prowadziły akcję ratunkową w czasie wylewu Wisły.

W okresie sprawozdawczym prawie wszystkie straże złożyły podania o zasiłki do Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, wskutek starań Okręgu zasiłki w postaci gotówki lub narzędzi otrzymało 27 straży na ogólną sumę 8.467 złotych. Niezależnie od tych sum kilka gmin wstawiło do budżetów i wypłaciło strażom bezpośrednio odpowiednie zasiłki. Wszystkie straże w 1931 roku za pośrednictwem Okręgowego Związku ubezpieczyły swoich członków w Kasie Strażackiej i z zasiłku tej Kasy korzystało kilkunastu druhów.

KALENDARZ TERMINOWY DLA URZĘDÓW GMINNYCH.

Gmina Suchedniów w powiecie Kieleckim podjęła wydanie kalendarza terminowego na rok 1933 przeznaczonego specjalnie dla urzędów gminnych. Dochód z tego kalendarza przeznacza gmina na dokończenie rozpoczętego w bieżącym roku gmachu 7-klasowej szkoły powszechnej w Suchedniowie.

Wiadomości zagraniczne

OSZCZĘDNOŚCI W BUDŻETACH RZESZY, KRAJÓW ZWIĄZKOWYCH I ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH wynoszą w porównaniu z 1929 r. około 4 miliardy marek. Ogólne wydatki na administrację publiczną, które w 1929 r. zamykały się sumą 20,8 miliardów marek, zmniejszyły się w 1931 r. do sumy 17,5 miliardów. Redukcji uległy głównie wydatki Rzeszy, która skasowała 415 urzędów skarbowych, 374 urzędy celne i 141 innych urzędów. Ofiarą oszczędności padło 37.800 urzędników etatowych i pracowników kontraktowych oraz 2.800 robotników.

NADWYŻKA W BUDŻECIE PAŃSTWOWEGO ZAKŁADU POŚREDNICTWA PRACY I ZABEZPIECZENIA NA WYPADEK BEZROBOCIA wyniosła w pierwszym półroczu 1932 r. — 160 milionów marek, które zakład przekazał skarbowi Rzeszy. Zakład powyższy wykazywał w ostatnich dwóch latach poważny deficyt, który został pokryty z funduszy Rzeszy. Na mocy rozporządzeń nadzwyczajnych Prezy-

denta Rzeszy z r. 1930 i 1931, część ciężarów zakładu przerzucano na związki komunalne, nie dając im żadnych na ten cel nowych źródeł dochodowych. Według tymczasowych obliczeń nadwyżka za drugie półrocze 1932 r. wyniesie około 200 milionów marek.

POMOC RZESZY DLA ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH. Przerzucenie ciężarów z państwowego zakładu pośrednictwa pracy i zabezpieczenia na wypadek bezrobocia na związki komunalne spowodowało zupełną ruinę gospodarki komun w okręgach przemysłowych. Mimo drakońskich przepisów ustawowych i zarządzeń ministra skarbu w sprawie przetrzymywania i zużywania przez gminy sum z podatków krajowych i państwowych, represyj żadnych nie zastosowano, gdyż wstrzymanie wypłaty zasiłków dla bezrobotnych doprowadziłoby niewątpliwie do wszczęcia rozruchów przez bezrobotnych. W tym układzie stosunków ostatnio rząd Rzeszy zdecydował się na wydatniejszą pomoc dla związków komunal-

nych, a mianowicie: 1) sumę 60 milionów marek, przeznaczoną w listopadzie b. r. na pomoc dla gmin, nadmiernie obciążonych wydatkami na opiekę społeczną, zwiększył o 5 milionów, 2) z nadwyżki państwowego zakładu przeznacza na ten sam cel sumę 50 milionów marek, płatną ratami po 10 milionów w okresie od 1 listopada r. b. do 31 marca 1933 r., 3) w okresie od listopada do marca 1933 r. osoby, które wykorzystywały już wszelkie świadczenia z tytułu opieki kryzysowej, nie będą uprawnione do świadczeń z tytułu opieki społecznej, ponoszonej całkowicie przez gminy, natomiast przez ten czas będą nadal wyjątkowo pobierały zapomogi z funduszy opieki kryzysowej.

FINANSE GMIN I KRAJÓW ZWIĄZKOWYCH W AUSTRII. Austriackie ministerstwo skarbu opublikowało dane, dotyczące finansów gmin i krajów związkowych w 1931 r. Obejmują one gminy, liczące ponad 5.000 mieszkańców, oraz kraje związkowe, jednakże w jednym i drugim wypadku z pominięciem miasta Wiednia, które, jako stolica republiki związkowej, korzysta równocześnie z uprawnień finansowych miasta i kraju związkowego. Katastrofalny a zarazem beznadziejny stan finansów komunalnych i krajów związkowych ilustrują nam poniżej przytoczone tablice:

Rok 1931.

Wyszczególnienie	W tysiącach szylingów	
	kraje	gminy
Wpływy bez pożyczek	305.745	158.585
Obsługa długów	21.680	37.989
Inne wydatki	300.137	148.522
Wydatki ogółem	321.817	186.511
Nadwyżka *)	1.909	593
Niedobór *)	17.981	28.519
Pożyczki na rynku wewn.	28.943	34.868

Zadłużenie na dz. 31. XII. 1931 r.

Rodzaj długów	W tysiącach szylingów	
	kraje	gminy
Pożyczki obligacyjne	147.784	81.620
Pożyczki długoter. pow. 10 lat	40.539	173.627
Pożyczki średnioter. od 2 — 10 lat	15.025	31.193
Pożyczki krótkoter. pon. 2 lat	16.230	38.073
Zaległości bierne	30.570	14.432
Ogółem zadłużenie	250.148	338.945

Wpływy gmin bez pożyczek wyniosły w 1931 r. 158,5 milionów szylingów, wydatki zaś bez obsługi długów 148,5 milionów szylingów, obsługa długów — 37,9 milionów szylingów, nowe zadłużenie się gmin w ciągu 1931 r. — 34,8 milionów szylingów. Z powyższego widzimy, iż obsługa długów pochłania w budżetach gmin prawie ¼ część dochodów zwyczajnych, a zadłużenie się gmin, wynoszące 338,9 milionów szylingów, jest przeszło dwa razy większe od dochodów zwyczajnych w 1931 r., przyczem zadłużenie gmin w Tyrolu jest 3 razy większe, a w Salcburgu 4 razy większe od dochodów zwyczajnych 1931 r. Na ogólne zadłużenie się gmin w sumie 338,9 milionów szylingów przypada na pożyczki długoterminowe ponad 10 lat — 173,6 milionów szylingów (153,2 milionów na rynek wewn., a 20,3 milionów na zagranicę), na średnioterminowe od 2 — 10 lat — 31,1 milionów szylingów (30,6 milionów na rynek wewn., a 565 tys. na zagranicę), na krótkoterminowe — 38,0 milionów (37,5 na rynek wewn., a 548 tys. na zagranicę). Ogółem długi gmin na rynku wewn.

*) Nadwyżki i niedobory wykazane w budżetach krajów i gmin bez miasta Wiednia.

wynoszą 250,3 milionów, a na zagranicę 88,6 milionów, zadłużenie zatem gmin zagranicą wynosi przeszło ¼ ogólnego zadłużenia.

WZROST CIĘŻARÓW NA OPIEKĘ SPOŁECZNĄ W NIEMCZECH. Wskutek przedłużającego się kryzysu, liczba bezrobotnych, korzystających z ustawowych świadczeń z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia, stale maleje, gdyż bezrobotni po wykorzystaniu w ciągu 26 tygodni swych świadczeń przechodzą do opieki kryzysowej, której koszty ponosi w 4/5 zakład ubezpieczeń, a w 1/5 związki komunalne. Po upływie 32 tygodni bezrobotni otrzymują wsparcie wyłącznie z funduszy związków komunalnych. Rośnie więc liczba bezrobotnych, korzystających z opieki kryzysowej i z opieki społecznej. Na 100 osób, otrzymujących wsparcie z funduszy publicznych, otrzymywało świadczenia z tytułu:

	Zabezpieczenia na wypadek bezrobocia	Opieki kryzysowej	Opieki społecznej
31. XII. 1929	76,7	9,1	14,2
30. VI. 1930	62,9	15,7	21,4
31. XII. 1930	58,4	18,0	23,6
30. VI. 1931	40,9	27,3	31,8
31. XII. 1931	33,9	31,1	36,0
31. III. 1932	29,0	32,0	39,0
31. V. 1932	21,8	32,1	46,1
31. VII. 1932	16,7	29,9	53,4

Specjalnie dla Berlina wydatki na opiekę społeczną kształtują się coraz niepomyślniej. W dniu 31. XII. 1929 r. w Berlinie otrzymywało świadczenia: z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia — 153.812 bezrobotnych, z tytułu opieki społecznej — 25.888 bezrobotnych, z opieki społecznej — 44.447 bezrobotnych. W dn. 31. VII. 1932 r. otrzymywało zapomogi z zakładu ubezpieczeń zaledwie 90.957 bezrobotnych (14,5%), z opieki kryzysowej 153.284 (27,6%), a z opieki społecznej 304.014 bezrobotnych (57,9%).

Wadliwe ustawodawstwo niemieckie o zabezpieczeniu bezrobotnych doprowadza zatem do załamania się gospodarki związków komunalnych, których wydatki na opiekę społeczną nie znajdują odpowiedniego równoważnika w dochodach. Jedyne źródłem komun na pokrycie deficytu budżetowego jest podatek obywatelski, a podwyższanie zasadniczej stawki tego podatku dochodzi czasem do absurdu. Jeden z burmistrzów miast niemieckich proponował pobieranie 2500% zasadniczej stawki podatku obywatelskiego, jednakże rada miejska wniosek ten odrzuciła. Pobieranie przez komuny od 600 — 900% zasadniczej stawki tego podatku nie należy w Niemczech do rzadkości.

REZULTATY OCHOTNICZEJ SŁUŻBY PRACY (freiwilliger Arbeitsdienst), jakie osiągnięto w czasie rocznego stosowania tej formy zatrudnienia młodocianych bezrobotnych, są wcale pokaźne. Do końca lipca 1932 r. przedsięwzięto ogółem 5633 różnych prac, przy których znalazło zatrudnienie w sumie 166.286 młodocianych bezrobotnych. W końcu sierpnia 1931 r. było zatrudnionych 106 ochotników i liczba ta do końca lipca 1932 r. wzrosła do 97.067. W okresie tym wykonano 6.820.932 dniówek, z których 38,9% przypada na prace w zakresie zdrowia publicznego, jak np. budowa boisk sportowych, prace nad urządzeniem parków i zieleńców w miastach, budowa gospód dla młodzieży (Jugendherbergen), budowa kąpielisk ludowych i pływalni, sportowych placów lotniczych i t. d. Na prace nad ulepszeniem komunikacji przypało 954.107 dniówek.

PRZEKAZANIE LEKARZOM SEJMIKOWYM FUNKCYJ POWIATOWEGO LEKARZA. Pruski minister opieki społecznej może przekazywać lekarzom miejskim miast wydziałowych funkcje i uprawnienia lekarza państwowego. Obecnie na mocy pruskiego rozporządzenia z dn. 3 września 1932 roku o uproszczeniu i o oszczędnościach w administracji publicznej minister opieki społecznej może również i lekarzom sejmikowym przekazać agendy państwowego lekarza powiatowego. Z uprawnienia tego minister opieki społecznej zaczyna skwapliwie korzystać, zmniejszając tem samem wydatki na administrację państwową.

STAN ZADŁUŻENIA I OBSŁUGA DŁUGÓW ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH W NIEMCZECH. Czasopismo niemieckie „Der Städtetag“ opublikowało dane o zadłużeniu się związków komunalnych w latach od 1928 — 1932 r., o wyso-

kości sum wydawanych na obsługę długów oraz o wysokości stopy procentowej. Stan ten ilustruje nam poniżej zamieszczona tablica:

Rodzaj długów	Zadłużenie.					Roczna obsługa długów.					Stopa procentowa.				
	Stan w milionach marek na 31 marca					W milionach marek na dzień 31 marca					Według stanu na dzień 31 marca				
	1928	1929	1930	1931	1932	1928	1929	1930	1931	1932	1928	1929	1930	1931	1932
Zadłużenie dawne . . .	1138	1202	1192	1171	1100	57	61	60	59	59	5,03	5,05	5,06	5,03	5,28
Zadłużenie nowe:															
zagranicą	542	738	735	711	724	37	49	49	47	48	6,79	6,61	6,63	6,63	6,61
w kraju — długotermin.	2570	3550	4241	5154	5362	178	263	318	398	339	6,94	7,42	7,50	7,71	6,32
w kraju — średnio- i krótkotermin. . .	1525	2239	2931	2899	2753	130	186	254	249	211	8,51	8,30	8,66	8,60	8,05
Ogółem .	5775	7729	9099	9935	9939	402	559	681	753	657	6,96	7,23	7,49	7,58	6,61

Zadłużenie się Rzeszy, krajów związkowych i związków komunalnych łącznie z przedsiębiorstwami publicznymi wynosiło ogółem w dn. 31 marca 1932 r. 29 miliardów marek, łączna obsługa tego zadłużenia wynosiła 1,8 milarda marek. Z ogólnego zadłużenia na związki komunalne przypada około 10 miliardów marek, a na obsługę długów przez gminy około 650 milionów marek. Zadłużenie związków komunalnych wzrosło od 1928 r. o ca 70%, obsługa długów od 1928 r. do 1931 r. o 87,3%, a stopa procentowa z 6,96 na 7,58 w 1931 r. Obniżenie oprocentowania zmniejszyło wydatki związków komunalnych o ca 100 milionów marek.

Niedobór związków komunalnych w 1931 r. wynosił 4,9 miliardów marek, zatem obsługa długów w 1931 r., wynosiła ca 753 milionów marek, stanowiła 15% ogólnej sumy niedoboru. Mimo tak olbrzymich ciężarów, jakie powoduje obsługa długów, odzywają się w Niemczech głosy przeciw dalszemu obniżeniu stopy procentowej od długów wewnętrznych, gdyż

wierzycielami związków komunalnych są przeważnie komunalne kasy oszczędności, centrale żyrowe, banki krajowe i państwowe, a obniżenie stopy procentowej zmniejszyłoby rentowność tych instytucyj. Nie pozostałoby również bez wpływu na instytucje ubezpieczeń społecznych, a każde osłabienie tych instytucyj powoduje większe obciążenia związków komunalnych wskutek konieczności przyjęcia z pomocą przez komuny osobom, pobierającym niedostateczne świadczenia z tytułu ubezpieczeń społecznych.

Według danych czasopisma „Die Gemeinde“ Nr. 22/32 obecne zadłużenie związków komunalnych wynosi około 11,3 miliardów marek, a na ogólną liczbę 52.000 gmin tylko ca 18.000 gmin jest niezadłużonych. Są to gminy liczące poniżej 2.000 mieszkańców. Zadłużenie na głowę mieszkańca wynosi w gminach do 2.000 mieszkańców ca 27,6 marek, a gminach ponad 500.000 mieszkańców — 322,8 marek. Przeciętnie z tego tytułu przypada na głowę mieszkańca 185 marek.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 24. XI. 1932 r.)

1 dol. St. Zjedn. — 8,94 zł. — 8,90 zł.
100 frank. szwajc. — 171,98 — 171,12 zł.
1 funt. szterl. — 29,13 — 28,83 zł.
100 frank franc. — 34,82 zł. — 35,00 zł.

PAPIERY PROCENTOWE.

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dniu 24. XI. 1932 r.)

4 proc. pożyczka inwestycyjna 100,00 zł. 3 proc. poż. państw. budow. 39,00, zł. 4 proc. państwowa poż. premjowa dolarowa zł. 51,50, 8 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł. (w złotych w złocie = 161,68 zł. obieg.). 8 proc. obligacje Banku Gospodar. Krajowego 94 zł. w zł. w złocie = 161,68 złotych obieg.). 7 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 83,25 zł. 7 proc. obligacje Banku Gospod. Krajow. 83,25 zł. 8 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 94,00 (w złotych w zocie = 161,68 złotych obiegowym). 7 proc. Listy Zastawne Bank Roln. 83,25 zł. 4 1/2 proc. Listy Zastawne Ziemskie — 37,50 zł. 8% obligacje Polskiego Banku Komunalnego III i IV em. — 93 zł.

4 1/2 % Listy Zastawne m. Warszawy 37,50 zł. 8 proc. Listy Zastawne m. Warszawy 57,65. 8 proc. Listy Z. m. Piotrkowa 51,25 zł. 8% Listy Zastawne m. Łodzi 53,25 zł., 8 proc. Listy Z. m. Lublina 48,00. 8 proc. Listy Z. m. Częstochowy 50,25. 8% L. Z. m. Kielc 52,00
Akcje Banku Polskiego 87,50 zł.

Kurs urzędowy 1 grama czystego złota 5,9244 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania).
W dn. 24. XI. 1932 r. Warszawa.

Zyto 15,50 — 16,00 zł.
Pszenica 26,00 — 27,00 zł.
Jęczmień 15,50 — 17,50 zł.
Owies 16,75 — 15,00 zł.

NABIAŁ.

(W dniu 7. XI. 1932 r. Warszawa).

Mleko niezbiierane: Cena za 1 litr. mleka w hurcie 0,35 zł.
Masło: za 1 kg. w hurcie: wyborowe luksusowe 3,70 zł., mleczarskie deserowe II gat. 3,20 zł., mleczarskie solone 3,20 zł., osełkowe 2,70 zł.

Ceny masła w detalu rozumieją się o 15 % więcej cen hurtowych.
Jaja świeże za sztukę 0,15 zł.

Poradnik samorządowy

1. Pytanie: Jedn z powiatowych lekarzy weterynaryj zapytuje:

1) czy oglądacze mięsa, którzy dotychczas pobierali stałą pensję z kasy Wydziału Powiatowego, obecnie zaś zatrzymywać będą pewien procent opłat,

pobieranych bezpośrednio od właścicieli zwierząt podług taksy, wyznaczonej przez Wydział Powiatowy, podlegają nadal ubezpieczeniu w Kasie Chorych,

2) czy do tych oglądaczy stosuje się statut emerytalny dla pracowników powiatowych.

Odpowiedź: 1) Bez względu na formę wynagrodzenia za pracę oglądacze pozostają nadal pracownikami powiatowego związku komunalnego i obowiązek ich ubezpieczenia w Kasie Chorych wynika niewątpliwie z art. 3 i nast. ustawy z dnia 19.V.1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 272); według art. 3 „obowiązkowi ubezpieczenia podlegają wszystkie osoby bez różnicy płci, zatrudnione na podstawie stosunku roboczego lub służbowego“, a np. w myśl ustępu III art. 5 do Kasy Chorych należą obowiązkowo terminatorzy i praktykanci wszelkich kategorii nawet wówczas, gdy nie otrzymują żadnego wynagrodzenia.

2) Kwestja, czy pewna grupa pracowników danego związku komunalnego podlega ubezpieczeniu na podstawie obowiązującego w tym związku statutu emerytalnego, zależy od treści tegoż statutu. Jeżeli w niniejszym przypadku powiatowy statut emerytalny oparty jest na wydanym przez Min. Spraw Wewn. statucie wzorowym, to kwestję tę należy rozstrzygnąć na podstawie przepisów § 1, według którego statut emerytalny obejmuje pracowników, zajmujących stanowiska, przewidziane w statucie etatów stanowisk służbowych. Jeżeli zatem w statucie etatów stanowisk służbowych dla pracowników powiatowego związku komunalnego przewidziane są stanowiska oglądaczy mięsa, to pracownicy, zajmujący te stanowiska, objęci są statutem emerytalnym. Sprawa formy ich wynagrodzenia nie odgrywałaby tu roli, byłoby to raczej zagadnienie, czy ta forma wynagrodzenia zgodna jest z przepisami rozp. Prez. R. P. z 30.XII.1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 118, poz. 1073). — Jeśliby pracownicy ci nie byli objęci statutem emerytalnym, to podlegaliby ubezpieczeniu w Z. U. P. U., a to stosownie do postanowień p. 5 art. 3 rozp. Prez. R. P. z dn. 24.XI.1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911).

2. Pytanie: Wydział Powiatowy jednego z województw wschodnich prosi o wyjaśnienie następujących spraw:

1) Do rady gminnej wybrany został radny, który, jak się później okazało, w przeciągu ostatnich 4 lat był i jest zameldowany w obcej gminie (miejskiej). Radny ten na terenie gminy wiejskiej, z której został wybrany, posiada gospodarstwo rolne. Czy z chwilą ujawnienia tego faktu radny ten traci mandat członka rady i o ile tak — jaka władza powołana jest do wydania orzeczenia o pozbawienie go mandatu.

2) Obowiązujący na terenie powiatu statut emerytalny pracowników samorządowych został uchwałą sejmiku zmieniony, poczynione zmiany zostały przez większość gmin uczestniczących w funduszu przyjęte. Jak należy ustosunkować się do tych gmin, które zmian nie przyjęły.

3) Gmina zamierza wystąpić z funduszu emerytalnego i ubezpieczyć swych pracowników w Z. U. P. U., wykupując im zaliczone lata pracy poprzedniej (przed dn. 1.I.1928 r.); posiada zarazem b. pracownika, który został zwolniony i któremu przysługuje prawo do zaopatrzenia emerytalnego na mocy § 19 p. 2 statutu. Czy w tym wypadku wykupienie przez gminę zaliczonych pracownikowi lat pracy poprzedniej zwalnia gminę całkowicie od wszelkich zobowiązań wobec pracowników, wynikających ze statutu emerytalnego, względnie jak należy postąpić, aby

w wypadku tym obustronne pretensje zostały słusznie zaspokojone.

4) Pracownik został przeniesiony na emeryturę na podstawie § 19 p. 2. Przeprowadzona po jego zwolnieniu rewizja ujawniła popełnienie przez niego w czasie zajmowania poprzedniego stanowiska szeregu uchybień i wykroczeń, które dawały podstawę do zwolnienia go w trybie dyscyplinarnym. Czy w wypadku tym może być wszczęte przeciwko emerytowanemu pracownikowi postępowanie dyscyplinarne i czy skazanie go w tym wypadku w trybie dyscyplinarnym pociąga za sobą utratę prawa do emerytury?

5) Gmina, w której był zatrudniony zwolniony pracownik, została skasowana i po dołączeniu obszarów z sąsiednich gmin, utworzyła nową gminę o nowym obszarze i nowym składzie radnych. Czy rząd nowej gminy ma prawo wszcząć postępowanie dyscyplinarne i czy orzeczenie jego będzie względem zwolnionego pracownika prawomocne, o ile takowy pracuje w innej gminie na terenie tego samego powiatu?

6) Czy należą się szpitalom publicznym odsetki za zwłokę od zaległych kosztów leczenia w wypadku, gdy koszty te z tytułu ubóstwa leczonego pokrywa gmina.

7) Czy istnieją jakie przepisy, któreby wskazywały formę, zakres i sposób prowadzenia przez wydziały powiatowe statystyki powiatowej.

8) N. T. A. w wyroku swoim z dn. 4.II.1932 roku L. Rej. 4487/29 orzekł, że stosunek służbowy urzędników komunalnych (kontraktowych) na terenie b. zaboru rosyjskiego nie ma charakteru publiczno-prawnego. Czy wobec tego aktualnym jest okólnik M. S. W. Nr. 268 z dn. 23.VII.1920 r. o stosunkach służbowych pracowników powiat. zw. kom. (Dz. Urz. M. S. W. Nr. 11, poz. 206), czy też stosunek służbowy wszystkich bez wyjątku pracowników samorządowych b. zaboru rosyjskiego należy uznać za prywatno-prawny bez względu na to, jaką funkcję pracownik pełni. Czy rozporządzenie Prezydenta R. P. z dn. 16.III.1928 r. o pracy pracowników umysłowych ma wobec tego w całej rozciągłości zastosowanie nawet i do tych pracowników, stosunek służbowy których regulują specjalne statuty służbowe.

Odpowiedź: 1) Radnym gminy może być tylko członek gminy, a jednym z warunków członkostwa gminy jest zamieszkiwanie w jej obrębie co najmniej od 3 miesięcy. Według art. 14 rozp. Kom. Gen. Z. W. o sam. gm. członek gminy traci stanowisko z wyboru, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie wykluczyła była jego obieralność. Wydanie stosownego orzeczenia należy do wydziału powiatowego, jako władzy nadzorczej nad gminami.

2) Stworzenie powiatowego funduszu emerytalnego i przystąpienie doń gmin w powiecie nie jest oparte na żadnym specjalnym przepisie ustawowym, koncepcja ta oparta jest na okólniku Min. Spr. Wewn. Nr. 148 z r. 1929 względnie na wydanym przy tym okólniku wzorowym statucie emerytalnym. Przystąpienie gmin do powiatowego funduszu emerytalnego nie jest więc ustawowym obowiązkiem gmin, z punktu widzenia prawnego przystąpienie gminy do powiatowego funduszu emerytalnego należy traktować jako dobrowolną umowę między gminą a powiatowym związkiem komunalnym na warunkach, okre-

ślonych w statucie emerytalnym, który — rzecz oczywista — powinien być w zasadniczej swej treści identyczny dla pow. zw. kom. i dla gminy. Zmiana statutu przez powiatowy związek komunalny jest zmianą warunków umowy, na którą gmina może się nie zgodzić. Rzecz jasna, że w razie braku zgody na zmianę statutu ze strony gminy — gmina występuje z powiatowego funduszu emerytalnego, który powinien gminie zwrócić uiszczone przez nią składki z narostem procentami.

3) Przeniesienie pracowników gminnych do Z. U. P. U. byłoby możliwe, jeśliby przy tej sposobności nie doznały żadnego uszczerbku prawa pracowników, nabyte dotychczas na podstawie statutu emerytalnego; w razie naruszenia tych praw przeniesienie do Z. U. P. U. możliwym jest tylko za zgodą pracowników. Nie może zaś wogóle być mowy o przeniesieniu do Z. U. P. U. pracownika gminy, który zwolniony został ze służby w czasie obowiązywania statutu emerytalnego.

4) Jakkolwiek obowiązujące ustawy samorządowe dają organom związków komunalnych władzę dyscyplinarną nad pracownikami tych związków (w danym przypadku art. 56 rozp. Kom. Gen. Z. W. o sam. gm.), to jednakże sprawa postępowania dyscyplinarnego przeciw pracownikom samorządowym (poza b. zaborem pruskim) nie została ustawowo uregulowana. Zasady tego postępowania w stosunku do pracowników gminnych może ustalić rada gminna w formie odpowiedniego statutu, w którym również może być uregulowana kwestja odpowiedzialności dyscyplinarnej pracowników, przeniesionych w stan spoczynku. W razie braku takiego statutu pozostawałoby tylko stosowanie przez analogję przepisów, dotyczących urzędników państwowych, według których (art. 84 ustawy o państw. służbie cywilnej) urzędnicy, przeniesieni w stan spoczynku, podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej tylko z powodu **występk**u służbowego, którego dopuścili się w czasie służby czynnej.

5) Gmina, powstała z połączenia obszarów innych gmin, przejmuje na siebie prawa i zobowiązania tych innych gmin — w stosunku do wchłoniętych z tych gmin obszarów. Jeżeli zatem gmina, włączona do nowej gminy, miała jakieś roszczenia do swego

pracownika, to roszczeń tych dochodzić może także gmina nowa.

6) Według art. 11 rozp. Prez. R. P. z dnia 22.III.1928 r. o zakładach leczniczych (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 382) koszty leczenia w szpitalach publicznych są należnościami publiczno - prawnymi, a zaległe koszty leczenia są ściągane w drodze egzekucji administracyjnej. W myśl § 19 rozp. Min. Spr. Wewn. z 14.II.1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 195) do administracyjnego ściągania zaległych kosztów leczenia w publicznych szpitalach państwowych oraz w klinikach uniwersyteckich mają zastosowanie przepisy rozp. Prez. R. P. z 22.III.1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342), zaś do przymusowego ściągania kosztów leczenia w szpitalach komunalnych i innych niepaństwowych szpitalach publ. mają zastosowanie każdorazowo obowiązujące przepisy, dotyczące danin komunalnych, obecnie zatem ustawa z 31.VII.1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 721), zmieniona częściowo rozporządzeniem Prez. R. P. z 17.V.1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 401). Od zaległych kosztów leczenia należą się zatem te opłaty, jakie przewidziane są w wymienionych przepisach, m in. również kary za zwłokę.

7) Zasadnicze przepisy o współdziałaniu związków komunalnych z władzami państwowymi w zakresie statystyki zawiera ustawa z 21.X.1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 464). Na podstawie tej ustawy wydano szereg przepisów w formie rozporządzeń Rady Min. i poszczególnych Ministrów; najważniejszym z nich dla powiatów jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2.III.1928 r. o statystyce produkcji rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 276). W związku z tem rozporządzeniem wydane zostały instrukcje, ogłoszone w Monitorze Pol. z r. 1928 (poz. 237 i 238) i w r. 1929 (poz. 229 i 234).

8) Wobec wyroków S. N. i N. T. A., uznających stosunek służbowy pracowników samorządowych w b. zaborze rosyjskim za prywatno - prawny, wymieniony w pytaniu okólnik M. S. W. stał się nieaktualnym. Rozp. Prez. R. P. o umowie o pracę pracowników umysłowych ma zastosowanie do wszystkich tych pracowników, nie obala ono jednak statutów miejscowych, o ile te statuty przyznają pracownikom większe prawa, aniżeli wynikające z przepisów rozporządzenia.

H. i P.

KUJAWSKA SZKOŁA ROLNICZA W STARYM BRZEŚCIU,

położona w pow. włocławskim i prowadzona przez Sejmik tego powiatu, rozpoczyna rok szkolny 15-go stycznia. Kurs trwa 11-cie miesięcy. Wykładane są: rolnictwo, hodowla inwentarza, ogrodnictwo, pszczelnictwo, zarząd gospodarstwem, rachunkowość rolnicza, miernictwo, budownictwo, spółdzielczość, nauki przyrodnicze, ogólnokształcące i społeczne. Prócz tego uczniowie odbywają praktykę we wzorowo prowadzonym gospodarstwie szkolnym na 39 ha ziemi i to w polu, przy inwentarzu, ogrodzie, pasiece oraz warsztatach. Nauka teoretyczna trwa w zimie 6 godzin dziennie, w lecie 5 godz. — zajęcia praktyczne trwają w lecie 4 godz., w zimie — 8 godz. Celem przygotowania uczniów do pracy społecznej na wsi — uczniowie należą do Koła Koleżeńskiego, sklepiku spółdzielczego, straży ogniowej, urządzają przedstawienia amatorskie, prowadzą sport, wygłaszają odczyty, urządzają obchody uroczystości narodowych i państwowych, wyjeżdżają na wycieczki dalsze i bliższe, prowadzą konkursy

p. r. i t. p. Również odbywają kurs II stopnia przysp. woj. skowego. Do szkoły przyjmuje się młodzież od lat 16, zamierzającą pracować na roli. Przygotowanie wymagane w zakresie 4-ch oddz. szk. powsz. (I szczebel). Nauka w szkole bezpłatna, za utrzymanie płać uczniowie rzeczywisty koszt utrzymania, około 25 zł. miesięcznie. Wpisowe wynosi 10 zł. Niezamożni a pilni uczniowie i staranni — mogą otrzymać częściowe lub całkowite zwolnienie z opłaty za utrzymanie, ale z dołu — na zasadzie szczegółowych ocen Rady Pedagogicznej. Podania o przyjęcie do szkoły należy pisać na wzo- rach, wysyłanych na żądanie przez szkołę. Do szkoły dojeżdża się autobusami lub koleją (z Włocławka). Podania należy adresować. Do Zarządu Szkoły Rolniczej w Starym Brześciu, poczta Brześć Kujawski. Szczegółowy program wysłała szkoła na żądanie.

Dyrekcja Kuj. Szkoły Rolniczej.

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

SP. Z O. O. W WARSZAWIE

P O L E C A WYDAWNICTWA BIBLIOTEKI SAMORZĄDOWEJ I KOMISY:

	Cena		Cena
1. Prof. A. Pragier: „Zarys skarbowości komunalnej“. Część I-sza i II-ga, dwa tomy, razem..	zł. 4.—	Na r. 1928	„ 2.—
2. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Sprawa drogowa w Polsce“	„ 1,20	Na r. 1929	„ 2.—
3. Inż. M. Nestorowicz: (Dyrektor Dep. Drogowego) „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ tom I i II	„ 14.—	Na r. 1930	„ 3.—
4. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. III	„ 14.—	Na r. 1931	„ 5.—
5. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. IV	„ 25.—	Na r. 1932	„ 7.—
6. „Zbiór Ustaw i Rozporządzeń Drogowych“ t. V	„ 18.—	28. „Działalność Sejmiku Skierniewickiego. Osiem lat pracy“	„ 2.—
7. „Działalność pow. związ. komun. w dziedzinie zdrowia publicznego“	„ 0,50	29. „Sejmikowe komisje rewizyjne (wzory, regul.)“	„ 0,50
8. „Sadownictwo w Samorządzie Powiatowym“ ..	„ 0,50	30. S. Głiszczynski: „Instrukcja Biurowa dla urzędników gmin wewn. organ. gminy w b. zab. rosyjskim“	„ 1.—
9. A. Bogusławski: „Samorząd w ubiegłym dziesięcioleciu“	„ 0,50	31. K. Windakiewicz: „Prawo o związk. międzykomunalnych“	„ 5.—
10. Skorowidz banków państw. i akcyjnych, Kas Oszczędności, Spółdzielni Kredytowych Rzplitej Polskiej“ nowe wydanie w oprac. Stef. Stan. Kwiatkowskiego	„ 7.—	32. Inż. A. Zaleski: „Drzewa przy drogach“	„ 3.—
11. „Z zagadnień samorządu“	„ 2.—	33. „Zagadnienie organizacji oszczędności“. (Zbiór referatów, wygłosz. na zjeździe Delegatów K. K. O. 1929 r.), cz. I	„ 5.—
12. Inż. Józef Ćwikiel: „Znaki Drogowe“	„ 3,20	34. „Zagadnienie organizacji oszczędności“, cz. II	„ 2,50
13. Dr. M. Jaroszyński: „Samorząd terytorjalny w Polsce“	„ 1,50	35. Polak Tadeusz: „Pomoc kredytowa“	„ 2,75
14. Dr. M. Jaroszyński: „Gospodarka gmin wiejskich na tle stanu finansów gminnych“ — oraz „Znaczenie opłat drogowych“ (w jednym tomie)	„ 3.—	36. Inż. W. Marzec: „Administracja i organizacja robót“	„ 12.—
15. J. Bek: „Działalność Rady Powiatowej w Limanowie na polu popierania sadownictwa“	„ 1,50	37. Smerek: „Banki Komunalne w Polsce“	„ 2,50
16. St. Pachnowski: „Przepisy budżetowe dla związków komunalnych“ (obowiązująca instrukcja budżetowa, wzory, wyjaśnienia). Wyczerpane, nowe wyd. w oprac.	„ 5.—	38. B. Markowski: „Z dziejów gospodarki miejskiej w Kielcach“	„ 2,50
17. Z. Pietkiewicz: „Gospodarka miast polskich“ ..	„ 5.—	39. Achilles Rosenkranz: „Opłaty stempłowe, wiążące się z działalnością K. K. O.“	„ 2.—
18. Projekt organizacji prac statystycznych w powiatowych związkach komunalnych. (Odbitka z kwartalnika Statystycznego G. U. S.)	„ 2,50	40. S. Woyzbun: „Historja bankowości“	„ 2.—
19. St. Podwiński: „Bibliografja literatury polskiej o samorządzie terytorjalnym“	„ 3.—	41. M. Turskiego i T. Wolframa: „Polska Tabela Procentowa“ w opracie	„ 10.—
20. St. Podwiński: „Ustrój samorządu powiatowego na terenie b. zaboru rosyjskiego“	„ 2.—	42. Dr. K. Windakiewicz: „Komunalne Kasy Oszczędności w Rzplitej Polskiej“ — za 1 egz.	„ 5.—
21. St. Podwiński: Tabelaiczne zestawienie organizacji sam. terytorj.	„ 1,20	43. A. K. Czyżowski: „Szara Książeczka“ za 1 egz.	„ 1,20
22. St. Podwiński: Wskazówki dl inspektorów samorządu gminnego	„ 3.—	44. K. Kühn: „Zarys programu i metod pracy samorządu ziemskiego“	„ 5.—
23. St. Tomaszewicz: „Zarys zasad naukowej org. pracy“	„ 6.—	45. J. Długokęcki: „Jak zakładać i prowadzić szkolne kasy oszczędności“	„ 1,20
24. Kowalczewski: „Stan mieszkań służby folwarcznej“	„ 1,50	46. B. Brodowski: „Rejestry mieszkańców i meldunki w Polsce“	„ 6,50
25. Inż. Z. Rudolf: „Podstawowe zagadnienia zdrowotne wsi i miasteczek“	„ 3,50	47. K. Tokarski: „Wskazówki dla meldujących się“ ..	„ 0,60
26. Pamiętnik Zjazdu Przedstawicieli Sejmików Powiatowych		48. A. Szczepański: „Ankieta rejestracyjna ludności“	„ 0,80
w roku 1925	„ 1.—	49. B. Bagiński: „Meljoracja w pow. Chełmskim“	„ 5.—
w roku 1926	„ 2.—	50. S. Maltze i W. Feist: „Wskazówki dla urzędów gminnych o prowadzeniu ewidencji koni“	„ 3.—
w roku 1927	„ 2.—	51. J. Roziecki: „Podręcznik dla K. K. O.“	„ 12.—
27. Kalendarz Samorządowy (siedem tomów)		52. K. Prökl: „O zakładach leczniczych“	„ 6.—
Na r. 1926	„ 1.—	53. Dr. E. Wisenberg: „Koszty leczenia w szpitalach b. zab. rosyjskiego“	„ 6.—
Na r. 1927	„ 2.—	54. Fr. Sedlaczek: „Bibliografja dotycząca działalności samorządu w zakresie oświaty pozaszkolnej (1905 do 1.IV.1930)	„ 2.—
		55. S. Woyzbun: „Giełda, przeszłość, organizacja obecna, obroty i t. d.“	„ 8,50
		56. T. Jankowski i St. Przestrzelski: „Prawo o wyrokzeniach oraz Postępowanie Karne Administracyjne“	„ 6.—
		57. Dr. J. Horszowski i Mgr. R. Galster: „Postępowanie Egzekucyjne Władz Skarbowych“ (teksty i objaśnienia)	„ 7.—

U w a g a: przyjmujemy wszelkie zamówienia na książki i czasopisma.

Przyjmujemy zamówienia na pomoce biurowe i materiały piśmienne.

Zamówienia kierować:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY Sp. z o. o.

Warszawa, ul. Świętokrzyska 13.

Po cenie niższej są do nabycia pozostałe oprawne roczniki:

„Samorządu“ r. 1928 — zł. 30.—	„Oszczędności“ r. 1928 — zł. 25.—
„ 1929 — „ 30.—	„ 1929 — „ 25.—
„ 1930 — „ 30.—	„ 1930 — „ 25.—
„ 1931 — „ 30.—	„ 1931 — „ 25.—

W SAMORZĄDOWYM INSTYTUCIE WYDAWNICZYM

WARSZAWA, UL. ŚWIĘTOKRZYSKA 13 m. 15

W związku z nowym okólnikiem Ministra Rolnictwa w sprawie wprowadzenia w życie ustawy z dnia 21 marca 1931 r. o zmianie niektórych przepisów ustawy z dnia 23 marca 1929 r. o opłatach od ogierów nieposiadających świadectw uznania (Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 339) uprzejmie zawiadamiamy, iż posiadamy poszczególne rodzaje do druków, wykonane w/g nowych przepisów, po następujących cenach:

Obwieszczenia	za 100 sztuk 4.00 zł.
Spis ogierów. Wzór Nr. 1	za 100 ark. 6.50 „
Zaświadczenie. Wzór Nr. 2	za 100 sztuk 2.50 „
Pokwitowanie. Wzór Nr. 3 w bloczkach po 50, pojedwójne	za 1 blok 2.00 „
Deklaracje. Wzór Nr. 4	za 100 sztuk 2.50 „
Cyfrowe zestawienie	za 100 ark. 4.00 „
Zaświadczenie ukończenia lat 15	za 100 sztuk 2.50 „
Zaświadczenie wady organicznej	za 100 sztuk 2.50 „
Wezwania przewidziane § 4 instrukcji Min.-Roln. dla zarządów gmin z dn. 12.IV 1931 r.	za 100 sztuk 2.50 „
Instr. Min. Roln. dla zarządów gmin z d. 12.IV 1931 r.	za 100 sztuk 5.00 „

Powyżej wyszczególnione druki wysyłamy na każde żądanie z doliczeniem kosztów przesyłki. Zamówienia kierować pod adresem:

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY, Warszawa, Świętokrzyska 13.

Podajemy do wiadomości wszystkim naszym łaskawym Odbiorcom, że od nowego roku otworzyliśmy dział sprzedaży

POMOCY BIUROWYCH I MATERJAŁÓW PIŚMIENNYCH.

Wszelkie zapotrzebowania wykonywujemy w dowolnych ilościach.

Powyższą wiadomość pozwalamy sobie przesłać Szanownym Urzędom, w szczególności Urzędem Wojewódzkim, Wydziałom Powiatowym, Komunalnym Kasom Oszczędności, Szpitalom, Magistratom, Starostwom i Urzędem Gminnym.

Na życzenie wysyłamy prospekty, względnie wyczerpujące objaśnienia.

Oczekując łaskawych zleceń, pozostajemy

Z poważaniem

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY

Sp. z o. o. w Warszawie.